24

İLHAN BERK

KİTAPLAR KİTABI

KİTAPLAR KİTABI

İLHAN BERK

seçme şiirler

KİTAPLAR KİTABI
(1947 1980)
Şiir

YAZKO
Nuruosmaniye caddesi
Atasaray, 206.
Cağaloğlu — İstanbul

Yazarın öteki şiir yapıtları:

İSTANBUL
GÜNAYDIN YERYÜZÜ
TÜRKİYE ŞARKISI
GALİLE DENİZİ
ÇİVİ YAZISI
OTAĞ
MISIRKALYONİĞNE
ÂŞIKANE
ŞENLİKNAME
TAŞBASKISI
ATLAS
KÜL, 1979 TDK şiir ödülü
İSTANBUL KİTABI, Necatigil şiir ödülü

Bu kitap Ağaoğlu Yayınevi tesislerinde
dizildi, basıldı, ciltlendi. — 27 73 37
Kapak: Seçkin Yasar
İstanbul, 1981

KİTAPLAR KİTABI

(1947 1980)

İLHAN BERK

Yazarlar ve Çevirmenler Yayın Üretim
Kooperatifi

Edibe'ye

Bu kitap, bundan önce hiçbir yerde yayımlanmamış olan 16 yeni şiirle birlikte daha önceki kitaplara girmemiş, o dönemlere ait 7 şiiri içermektedir.

İNSANLAR ARASINDA, I
(1979)

BİR KADININ HER AKŞAM BİR KIYIDAN GÖRDÜĞÜ

Her akşam tek başına gelip oturuyor kıyıya
Her akşam çığlık çığlığa çalışıyor bir hızar
Bir buldozer yolu indiriyor
Çocuklar kamyonlar atlar arabalar
Her akşam bu işte bütün gördüğü
Fazladan, yıkık bir ayazma, bir kırlangıç
Bir ağaç, düşen bir yaprak kimi zamanda.
Ve elbet gök diye de bir şey
Ağzının kıyısına takılıp duran.

AKŞAMLA BİR SAP FESLEĞEN

'Biri aramış beni, dedi, kim olabilir ki?'
Bir sap fesleğeni görünce, kapıda sokulu.
İple tutturduğu kapıyı itip açtı, bakındı.
Üç yaprak daha düşmüştü asmadan. Üç kuru yaprak.
Çatlamış narları gördü, yeni görüyormuş gibi.
Mutfağa bıraktı elindeki soğanları, tuzu.
'Akşam olmuş,' dedi sonra, odaya girince.
Gitti üstünü değişti, lambaya gaz koydu.
Odun attı ocağa, tutuşturdu. Komşudan
sesler geliyordu. Balık mı kızartıyorlardı?
Oturdu sonra elinde akşamla o bir dal fesleğen.

KIYI

Yürüyorduk. Yürüyor muyduk. Gün düşmüştü
Deniz kıyıları gibi vuruyordun.
Bir oğlan
Ağzının kıyısında bir sap ot,
Sürtünüp geçmişti.

1979'un o solgun gününde
İki yeşil yapraktı ağzın
Öylece vardım ağzının gülüne.

(Belediye alanında bir kadın
penceresini açtı kapadı
hazırlandı vakit buldu öylece akşama).

OZAN VE SESLER

Her gün böyle gelip dünyadaki yerini alıyor.
'Zor olan, diyor, şiirin hayatını yaşamaktır.
Yazmak sonra gelir hep.' Bir bardak su ister
gibi kolay çıkıyor bu sözler ağzından.
Kendiyle daha bir içli dışlı olmak için sonra
Her zamanki eski koltuğuna gidip oturuyor.
Göz göze geliyor ağaçlarla denizle gökle. Bir top
karanfilde gezdiriyor ellerini. Burnuna götürüyor.
Sesleri dinliyor sonra. İyi akşamlar diyen,
yoldan geçen bir sesi. Gürültülerle inen sabahı.
Sessiz otları. Düşen günü.
Sesleri. Sesleri. Sesleri.
Böyle bütün gün sesleri toplayıp
Çekiliyor sonra
dünyadaki yerine.

GÜNLÜK İŞLERDENMİŞ GİBİ ÖLÜM

Dönüp duruyordu yol. Sonunda orda durduk.
Açık kapıdan gördük
oturmuş yün eğriyordu
elinde kirmeni.
Kocaman bir yumak kapının orda yuvarlanıp
kalmıştı.
Eşikten başımızı uzatıp
'Nasılsın?' dedik. Sanki
bir sandalyenin yerini değiştiriyormuş gibi
'Ölüp gidiyoruz işte!' dedi,
kaldırmadan başını
günlük işlerdenmiş gibi ölüm.

Bir rüzgâr dövüp duruyordu önündeki denizi
Arada bir başını kaldırıp baktığı.

YAŞLI GEMİCİLER

Sabahla
her günkü yerlerine gelip oturuyorlar.
Bakarlar suya. Sesleri
öbür dünyadan sesler sanki.

—Hani
su alıyordu tekne. Dümenin
başında gittik geldikti ölüme.

— Bir karabatak
başaltına vurup kalmıştı
O karabatak hiç çıkmaz aklımdan.

— Cenazem geldi ogün gözümün önüne
çarşıdan geçiyorum
omuzlarında arkadaşların.

— Hâlâ kulaklarımda
Batıyoruz! dediği Ateşoğlu'nun.

Bütün gün böyle konuşup duruyorlar
Sönmüş bir çıgara parmaklarının arasında
Bakarlar suya. Ölü suya.
Kahvenin
aynasında gider gelir gök
Bir zamanlar bir yerlerden tanıdıkları.

BİR KIYI KAHVESİNDE

Gün ağmıştı. Adaçaylarımızı söylemiş miydik?
Üç kişi bir köşede oturmuş ağ yamıyordu.
Kimimiz aznif oynuyor, çıgara üstüne çıgara
yakıyordu kimimiz. Sanki dünya durmuştu
öyle dalmış gitmiştik. Kendi kendimizdik.
Bir sürü kırlangıç dışarda camlara vuruyordu.
Birden bir ses, yüzüne karışmış bıyıkları
— Deniz çekildi, dedi. Hepimize tutup
denizde gezdirdiği gözlerini. Büyük
bir boşluk bırakıp sonra da arkasında
kalktı.
Biz işte o zaman gördük onu
Ve çekilen denizi.
O zaman çıktık *kendimizden*.

Dışarda bir dilim ekmek gibiydi gök.

TAŞLIK HAMAM SOKAĞI

Dönüşde güneşler içindeydi sokak.
Yüzün güneşler içinde.
Yol,
kıvrılıyor muydu? Kadınları gördük.
Gökyüzü sanki gergefleri, sürüyle
Kuşlar düşürüyorlar,

kül rengi.

Kandillerine yağ koymaya gittiler sonra
Yüklenip dokudukları kuşları,
sokağın yaşamından.

Biz ki iki karasevdalıydık
anımsar mısın
Bir sürü kırlangıç havalandı arkamızdan.

İSTANBUL
(1947)

İSTANBUL

İşte kurşun kubbeler şehri İstanbul'dasın
Yağmur altında bir adam sallanır durur sehpada
Bir damla mavi gök damlası gözlerinin üzerindedir
Karnını taşlara vermiş biri yatar camilerin önünde
Denize ağaçlara karşı
Bir bahriyeli bu şehrin parkında gördüğü rüyalardan
utanıp kaçtı

Köprü başında yağlı ekmeklerini camekâna sıralayan
İhtiyar satıcı memnun
Kocaman gemi direkleriyle dolu gökyüzü için şiirler
yazıldı

Bakarsın ayağın dibinde boyalı kirli yelkenler yatar
Fildişi kakmalı aşağlık bir gökyüzü çalkalanıp durur
Memurun serserinin aşkları hayalleri kendilerine
mahsus
Ve deliler durup durup küfür etmesini unutmazlar
Minarelerine takılı bulutların sarhoş olduğunu
şairler söylediler

Geceleri el kadar bayraklı gemilerin
Kızların uykularına girip dolaştıkları malumunuzdur
İnsana daima güzel şeyler düşündüren yıldızların
Zil zurnalığı için cigaralar yakılıp
İki gözü iki çeşmedir serseriler için İstanbul
Dört yanında Allah'a söve söve yaşanır
Bir meyve gibidir intihar sabah akşam bölüşülür
Rakının adı geçtiği yerde ayağa kalkılır
Sualler tanzim edilir yaşamaya ait, sorulmaz

İki yanından uzamış saçlariyle
Sevdiği kadından vatandan savaşlardan kaçmış bir takım insanlar geçer
Dünyayı ve insanları görmeye çıkmışlardır
Elleri arkasında bir adam köprünün ortasında durur
Nereye baktığı belli olmaz
Ben gökyüzünü parkı beyaz sarayları seyrettiğini söyleyebilirim
Bu şehir aşktan değil şehvetten düşüp gebermeye hazır
Genç orospular ölü padişahlar hastalar şehri
Rezil İstanbul

1 9 1 8

Ben dünyaya bir idare lambası altında geldim.
Yeryüzü Birinci Dünya Savaşını yaşıyordu
Başımın üstünde mendil boyunda bulutlar vardı.

Yunan harbinde yanan şehirlerimizi bir dağdan
seyrettim
O çadır çadır insanları askerleri esirleri
Arkalarında bir gömlekle kaçan halkımızı
İlk topu ilk tayyareyi gördüm.
Anam kardeşim ve ben ayaktaydık
Kapanık dükkânlarıyle çarşılarımıza yağmur
yağıyordu.

Her sınıf insaniyle şehrim dağlara taşınmıştı

O yangından nehirlerimiz dağlarımız ve çeşmelerimiz
kurtuldular.

Yanmış ve yakılmış şehrimize bir akşam üzeri
askerlerimiz girdi
Kursaklarında bir parça ekmekle insanlar ayaktaydı
O gün dünyayı ve insanları tanıdım
O gün ayağımın dibindeki şehirden ağlamayı
öğrendim.

DÜNYADA EN GÜZEL ŞEHİRLER UYANIR

Dünyada en güzel şehirler uyanır
Ben yirmi sene şehirlerin namütenâhi uyanışlarını seyrettim

Sabah, akşam asker şarkılarıyle yatanlarını, kalkanlarını biliyorum
Bıçak misali apartımanlar, hastahaneler, bankalar şehrin uykusunu böler
Açık limanlarda barınmış gemilerin tayfaları dünyaya karşı gözlerini uğuştururlar

Direklere bayraklar çekilir, uzak dünyalara ait
Sahiller boyunca denizlere muazzam köprüler, vinçler uzanır
Bütün yataklarından doğrulan insanlar aşkı ve Allahı düşünmez olurlar

Soyunan, yatan, kalkan insanların hepsi bir derd içindedir

Sabahları dükkânını açmak üzere evlerinden
çıkanların iyi şeyler düşündükleri bilinmelidir
Bu en sonra kepenklerini kaldıran sevdiği kadın için
yolda gecikmiştir
Mukavvadan bir yelpazeyle mangalını tutuşturan
hâlâ gece gördüğü rüyaları düşünüyor
Sokakları dolduran insanlar arasında bu patlayacak
hale gelen kahvelerin
açılmasını beklediği için sıkıntılı
Kasap, koyunlarım ve yeni müşterilerini düşündüğü
için uyuyamaz
Manav, meyvelerden kurulu bir dünya
cümbüşündedir

Sevdiği adamla uyuyan kadının rüyaları büyük bir
dünyada haylazlıklarla dolu caddelerdir
Kadınlar, erkekler, çocuklar hep aynı minval üzere
hayal ederler
Hasılı hepsinin rüyalarının yaşamağa ait olduğu
meydanda

Geniş ovalarda koyan trenlerde seyahat edenler
yataklarını düşünürler, uyuyamazlar
Kapanık bir gök önünde açık caddelere karşı
soyunanların aşkları bende saklıdır
Herkese ait bütün aşklar yataklarda yaşanır

Ben dünyanın bütün yataklarına izinsiz giriyorum

Bir ışık yağmuru altında uyuyanların itiraflar,
mahmurluklarla dolu gözleri bende büyür
Sen en güzel uykularını yatağının dışında uyursun
Dünya yıldızlariyle sencileyin bir keyf içredir
Evlerini kalkan gemiler, trenler için terk edenlerin
sıkıntıları bence malumdur
Bu camlı sahil kahvesinden gemilere bakan büyük
firârlar peşinde
Hergün istasyonlarda görülen bu seyyah kadın
dünyayı tek başına sever
Bu sabahla sokaklara düşen yataklardan kaçmış
Dünyada yataklarda çok uykusuz vardır

Öte yanda, yani başımızın üstünde muteber bir
yıldız âlemi durur
Dünya sayısız trenlerin, limanlara giren ve çıkan
gemilerin davetindedir
İnsanla ağız ağıza dolu tramvaylar, otobüsler yeni
kıtalar keşfine çıkmış seyyahlara benzer
Bütün yataklarından doğrulan kadınlar güneşe karşı
pencerelerini korkarak açarlar
Kadınların hepsi sabahları kendilerini sevmemizin
imkânsız olduğunu bilirler

Sen en güzel şarkılarını dünyanın bütün şehirlerine
karşı söylersin

Bütün şehirler insanları sevmeğe mahsustur

GÜNAYDIN YERYÜZÜ
(1952)

HİKAYE

Her şey bir gece içinde oldu
Sabahleyin her şey tamamdı

Bu gördüğümüz gökyüzü
İlk defa gelip yerini aldı

Gökyüzünün gelmesiyleydi
Dünyada büyük bir değişiklik oldu

Meselâ, ovalar daha o gün
Yalnızlıklarını unutuverdiler

Bu şimdi elsiz ayaksız gibi duran gece
O zaman ağaca yürüyen bir su gibi geliyordu

Gökyüzünün hemen arkasındandı
Denizleri gördük

Baktım bir kuş ilk defa keyifli keyifli
Baktım uçuyordu

Akşama doğruydu
Bitkilerle hayvanlarla merhabalaştık

Her şey yaşamıya hazırlanıyordu
Her şey gelir gelmez hayatlarını

Himalaya'lar, Ant'lar, Erciyas'lar
Bir daha kımıldamamak üzere yerleşiyorlardı

Herkes aklından geçirdiği kadar bir yeri
Dünyada kolayca bulmuştu

Gökyüzünde, yerde
Her ağacın, her taşın bir yeri vardı

Hatırlarım küçük kirli bir bulut
Durmuş olup bitenleri seyrediyordu

Dünyaya niçin bu kadar geç geldiğini
Elinde olsa tutup soracaktı

Şimdi bu geceyi, bu yıldızları fevkalâde
buluyorsunuz ama
Bu hiç de kolay olmadı

En başta, başı boş atlar gibiydi nehirler
Bu şiire girmeden önce

Her şey yerini alıyordu sırası geldikçe
İlhan Berk bütün bunları görüyordu.

VATANDAŞ

Bir rüzgâr esti denizin üstü kabardı
Bozkırda akşam oldu olacak dedim
Senin bulunduğun şehirde gaz lambaları yanmıştı
Karıncalar, tarla fareleri bir başınaydılar yine
dünyada

Bir şiir başını alıp çıkmıştı
Bir şiir şehirlerin yüreğini dinledi
Senin bulunduğun şehrin yüreği param parçaydı.

Bir sabah hava dayanılmıyacak kadar güzeldi
Bir sabah kaya oyuklarında yaşayan insanların
Yürekten dostu bir kişi
Bir sabah daha iyi bir hayat adına
Başını alıp çıkmıştı.

Bir gökyüzü gördüm ki İstanbul'da
Daha hiçbiri görmemişti insanların
Bulutlara baktım boyuna yer değiştiriyorlardı
İnsanlara baktım hepsinin bir hikâyesi vardı
Bir çocuk durmuş denize işiyordu
Vapurların biri geliyor biri gidiyordu
Ölüm çıkar burdan
Ama ben çıkmam dedim.

Ne kadar insan yaşarsa dünyada
O kadar bölük bölüğüm
Ama daha ilk adımda param parça oldum
Daha ilk adımda aklıma sen geldin yüreğim
küt küt etti
Ufacık yüzünü gördüm kahvenin camında
Önümden el ele vermiş çocuklar geçiyorlardı
Bir kırlangıç havayı yarıp geçti
Gökyüzü neredeyse düşecekti.

Efendim, bir yaprak nasıl dönerse rüzgârda
Öyle yaşadım
Yani bir altı ay ben kendimde değildim
Bir altı ay ben kendimi düşündüm dünyada
Yani bir altı ay yaşamadım.

Bir gün bir sabah bir akşam
Bir sen değilsin dedim, İlhan Berk, kendi kendime

Bir sen değilsin
Ne kadar insan yaşıyorsa bu memlekette
O kadarız dayanan
Dedim de rahatladım.

BİR ALAGEYİK

Kimsecikler yoktu gayet iyi hatırlıyoruz
Bir sabah biz erkenden geldik dünyaya
Ortalıkta büyük bir sessizlik vardı
Deniz kestaneleri ağır ağır nefes alıyordu

Baktık her şey hazırdı dünyada
Gökyüzü, dağlar, ovalar yerini almıştı
Her şey durmadan büyüyüp gelişiyordu
Anladık dünyadaydık artık

Hepimiz ayrı ayrı tutulduk dünyaya
Denizi görenler deliye döndü
Gökyüzüne bir bakışı vardı bir ceylânın
Bütün ömrümce unutmam

Bizden biraz önce gelmişlerdi sanırım
Gökyüzü dağlar ovalar
Gökyüzü dağlar ovalar
Daha yeni yeni kendilerine geliyordu

Asıl sevincimiz güneşi görünce oldu
Baktık bir geçtiği yerden
Adam boyu kalkıyordu otlar
Bir dokunduğu şey
Bir zaman kendine gelemiyordu

Bir sabah deniz kıyısında
Bir koruyu uyurken bastırdı
Deliye döndüğünü gördüm
Nasıl deliye döndüğünü bir korunun
Şarkılara başladığı hatırımda

Gökyüzünün bir perişanlığı vardı üzerinde
Yüzyılda silkip atılacak gibi değildi
Bu kadar yer kapladığı için dünyada
Belli utanıp sıkılıyordu

Daha o zaman bu gökyüzünün, ovaların
Dünyaya sımsıkı sarılacakları belliydi
Baş kaldıramıyacakları
Bir vakit yaşamaktan

Hiç unutmam akşama doğruydu yağmur yağdı
Bütün balıklar denizin üstüne çıktı
Hepimiz işimizi gücümüzü bıraktık
Tam beş dakika dünyayı dinledik

Her şey yavaş yavaş oluyordu dünyada
Sarmasıklar yavaş yavaş uzuyordu
Bir pencere yavaş yavaş açılıyordu
Dünyanın içinden

Dağlara ovalara doğru koştu o gün kimimiz
Kimimiz nehirlere doğru koştuk
Fevkalâde sevinmiştik hatırımızda
Bugün işte bir bunu biliyoruz

TÜRKİYE ŞARKISI
(1953)

KİLİM

Sabahın içinde bir Sivas kilimi
Pembe pembe gülüyordu

Almış parıltısını nehirlerin ırmakların
Pul puldu
Yeşilinden Sivas üzerinden geçen ovalara
Bir parça gitsin isterdi

Ovada pamuk ovada tütün ovada iğde
Onsuz karanlıktı

Onsuz bir yalnızlık çocukların gözlerinde
Bakınca görülürdü

Dünya güzelim mavisi karışmalıydı bütün kilimlere
Bütün kilimlerde yaşamalıydı

Yaşamayı daha haklı gösteremezdi
Sivas üzerinde başka hiçbir şey

Bir Sivas kilimi sabahın içinde
Bilinsin istiyordu bütün kıtalarda
Bahtiyar rengi.

KIZILIRMAK

7 Ekim 1951
Bir soğuk, bir karanlık, bir ıssız geceydi
Otuz kişiydik, ağzımızı bıçak açmıyordu
Seni gördük kamyonun penceresinden
Keyifli keyifli akıyordun
Hepimiz tutup cigaralarımızı yaktık
Türkü söyledik.

GÜNEYDE BİR ORMAN

Bir buğday büyüyorsa şimdi Türkiye'de
Yeminle aşkla büyüyor.
Yeminle lavanta çiçekleri, haşhaşlar, kekikler aşkla büyüyor.
Koyunlar, keçiler, sığırlar
Mısır, pirinç, yulaf
Aşkla büyüyor dünyada.
Binlerce senedir nehirler dünyayı görmeğe çıkarlar
Binlerce senedir böyle öğrendik dünyanın bir çok yerlerinde akan ırmakları, büyüyen bitkileri.
Bazı yosunlarla, bazı eğrelti otlarıyle bazı balıklarla konuştum,
Dünyayı görmeyen kalmamış.
Şimdi Güneyde bir yonca büyüyorsa benim gibi
Daha iyi bir hayat için büyüyor.
Gelincikler köklerimin yanısıra onun için büyüyor.
Pamuklar daha beyaz açıyorlarsa
Sebep aynı.
Ben bütün ormanları düşünerek büyürüm,
Bütün ormanları düşünerek büyürler
Benim gibi bütün ormanlar Türkiye'de.
Öyle bir vaktine eriştik ki dünyanın
Şimdi kimse kimseden daha az sevmiyor dünyayı,
Ben İngiltere'deki ormanlardan, nehirlerden, ovalardan daha az sevmeyorum yaşamayı,
Amerika'dakilerden daha az sevmeyorum.
Burada pamuklar, su içindeki pirinçler, tütünler daha az sevmiyor
Şimdi sarmaşıklar, şimdi asmalar, şimdi fasulyeler birbirlerine daha sarılarak büyüyorlar
Şimdi istepler, dağlar yalnızlıklarını sevmiyorlar.
Şimdi dünyada yalnızlığı kimse sevmiyor.
Şimdi İranda, Şimdi Mısırda, Şimdi Sudanda ormanlar niçin büyüdüklerini biliyorlar
Şimdi petrol damarları niçin aktıklarını biliyor
Şimdi herşey dünyada niçin yaşadığını biliyor.

AYRIĞIN YÜREĞİ

Sessiz sedasız yaşayan bir ayrık otuydu Orta
Anadolu'da
Kıtlıktan önce.
En küçük bir şeyden coşardı
Meselâ bir kuş `uçmasın Kızılırmak'a doğru
Köklerine su yürümüş gibi sevinirdi.
Bir bulut geçsin üstünden
Ayrılıktan çıkardı.
Dünyayı, derdi, dünyayı
Hiçbir şeylere değişmem.

Şimdi yaşamak istemiyor.

SEBEN'Lİ HALİL (*)

(*) «Seben'li Halil, öşürcünün haksızlıklarına dayanamayıp dağa çıkmış, günlerce dağda gezmiş halk tarafından sevilerek yardım görmüş, sonra da kendi eceliyle ölmüş.»

I

HATIRLAMA

Dün daha ilk
Oturup dağa çıkışımı düşündüm
Sonra aklıma Yakup bey geldi
Bütün gün bıçak biledim

Düşünüyorum da
Senin yaptığını kimse yapmadı
Nice öşürcüler gördük
Kimse tutup dağa çıkmadı

Hem dünya önceleri böyle değildi
Rafta ayrı yerde ayrı bir pabucumuz olurdu
Dünya diyince hatırımıza
Beysiz paşasız bir yer gelirdi

Hangi birine yanalım bilmeyiz
Bir su geçerdi evimizin önünden
Kırmızı bir toprak bırakırdı
Ölenece gözümden gitmez

Senin hatırcığın için olacak
Dört tarafa ferman gitmiş üstüme
Öylese hazırol Yakup bey
Bütün bıçaklar bilenende

II

YAKUP BEYE DAİR

Yakup beyin avlusunda
Atlar kişner
Şimdi Yakup bey Seben'de
Takınır hançer bıçağı

Gece demez gündüz demez
Ev ev çarşı çarşı dolaşır
İpek mintan kadife yelek üstünde
Ot demez saman demez alır

Bey azmaz diye söylerler bütün
Yalan işte herşey meydanda
Sende bende bulunan
Asıl beyde bulunmaz

Akşam olur, Yakup bey bıçak atar duvara
Pencereden Seben'e bakar bakar
Gümüş saplı bıçağını
Daha bir aşkla saplar

Geceleri yatak yatak dolaşır
Uyanır, bir sandalya attırır havuz başına
Din iman hak getire
Elin namussuzunda.

III

SEBEN'Lİ HALİL'İN ARDINDAN

Evinizin içi ne karanlık
Pencereleri el kadar

Karşı ovalara güneş vurdu
Kaldırsam ayağa kalkmaz mısın

Işıkdağı'na, Büyüksu'ya
Son bir bakmaz mısın?

Ağaç yetiştireyim derdin ağaç yetiştireyim dünyada
Yakup beyin gözü kör olsun

Yabani kestaneler, kavaklar
Şimdi sensiz pamukluyor ovada

Atın başı boş gezeceğe benziyor
Bir zaman Seben'de

Bir zaman türkün söylenecek
Sonra herşey bitecek

Devraldıkça anlıyacağın kötülükleri
Biz daha bir sarılacağız yaşıyanlara

Ama bu dünya böyle gitmez
Zulumle yapılan çabuk yıkılır

KÖROĞLU
(1955)

RÜZGAR

Bir rüzgâr ilk bakışta belli
Gökyüzünü çocukları büyütmüş
Denizle kuşlarla evlerle var
Dünyaya aşk diye hürlük diye
En yavuz gerçek tohumlar ekmiş
Bir rüzgâr yosunlar kadar eski

O rüzgâr nerde olursak olalım
Ana eli gibi herzaman yanımızda
Bir anda dolaşan yeryüzünü
Tüm silip süpüren kötülüğü
Aşkı kardeşliği asıl kılan
Hergün bu gökyüzü genişliğinde

Bir rüzgâr dünyalar kadar eski
Anaların çocukların gözlerinde
Toprağa suya öyküsü işlemiş
Dolaşmış nice insan yüreğini
Köroğlu'nda asıl yerini bulmuş.

NEKADARSAYDIK DAĞLARLA OVALARLA HEPBİRDEN BOLU ÜSTÜNE YÜRÜDÜK.

1.

Önümüzde dağlar, önümüzde Arkot, Sündürce, Seben
Benli Ovası, Yünlü, Kızık Yaylası
Yanımızda kestane, kayın
Etfeni gölü, Uğursu
Akyokuş, Gümüşova, ovada nar, ayva, kendir
Gerimizde Ağpınar, Yumurtadağ, Sütsu, İçkale
1500 tezgâh, bez, çarşaf, heybe, çuval, kilim
Hepsinden önce buğday gerimizde.

Bizimle ovalar, gökyüzü, pirinç, orman, sapan
demiri, örs, balta, çekiç bizimle
En önde Köroğlu'nun atı, Kiziroğlu Mustafa, Koca
Arap, Tekeli Bey, Bıyıklı Yusuf.
700 at, 366 bey, en önde
En önde Mudurnulu köylünün dört ölçek kendiri,
yensiz gömleği
Dul yetim hakkı
En önde.

2.

KIRAT YOLU BİLİR GİBİ GİDERDİ
DURUNCA BİLİR GİBİ DURURDU.

Düz bir çizgi Kırat
Namlıdan çıkan kurşun gibi
En kısa yol
Onun.

En güzel türküyü
O söylüyor.
En çok onun
Dediği dedik.
Su uyumaz diye biliriz değil mi biz
Uyumıyan o.
Kuş uçar değil mi
Uçan o.

3.

SONRA GELİYORDU KÖROĞLUNDAN YAŞAYAN HER ŞEY SONRA.

Kuşağı, kalpağı Köroğlu'nun
Köroğlu'nun üstündeki esvap
Canı gibi tezdi.
Tezdi
Üstündeki gökyüzü
Toprak
Dağlar
Yürüyen ova.

Peşisıraydı Köroğlu'nun
Yaşayan herşey.

Köroğlu mu geçiyor
Rüzgâr durur bekler.

Su mu akan
Durur sonra akar.

Ova onun sesinde duyar
Ovalığını.
Biz onun sesinde
İnsan olduğumuzu.

Düşmanı o böler ilkin
Sonra biz.

O girer peşin
Bıçak sonra.

4.

İLK DÖRT DİVAN OVASINA GİRDİK.

İlk Dört Divân Ovası'na girdik
İlk Dört Divan Ovası kurtuldu.
Sularımız, ağaçlarımız kurtuldu ilk
İlk anda tavşanlarımız, kuşlarımız, beş ülkede ünlü ormanlarımız, çiçeklerimiz, balıklarımız kurtuldu.
Bir de baktık bütün dostlardı gerimiz, gerimiz teslim olmamış ağaçlardı, dağlardı.
Bir kere beylerden yana olmamış, hiç çevrilmemiş. hür dolaşmış gökyüzüydü, ahlat ağaçlı yollardı gerimiz.

İlk Dört Divan Ovası kurtuldu.

5.

BİR AN DURUP SUYU DİNLEDİK
HEP SUYU DİNLEDİK.

Siz gideli biz hiç akmadık
Bir gökyüzü düşmedi üzerimize
Bir gökyüzü yankılamadık.
Siz gideli biz
Kilitli tutulduk.

Bir adım ötemizdeki tarlalar
Yanıdı durdu
Gidemedik.

Kınalı kekliklere
Su olamadık.

Gün oldu
Hiç yapmadığımız işi yaptık:
Ölümü düşündük.

Siz gideli
Biz hiç yaşamadık.

6.

İLK KÖROĞLU'NUN SESİNİ DUYDUK.

Köroğlu'nun sesi ilk
Vur, dedi.
Arkasından gelen ova, su, orman, dağ
Vur, dedi.

Vurduk.

Hep duyuyorduk
Balta, bıçak, bırak diyordu, kılıç bırak diyordu,
bırak diyordu su, taş, ağaç
Bırak, bıçak, demir olalım.
Ne varsa bizimle gelen
Bizden olan
Bırak diyordu.

Bıraktık.

7.

SON OLARAK
DAĞLAR SULAR OVALAR ALDI.

Adım adım görüyorduk karanlığın
Yerini aydınlığa bıraktığını.

İlk bir gül tomurcuğu tutup açıverdi.
Hiçken
Herşey oluyorduk.

Ayrı ayrı iken
Birleşiveriyorduk.

Birden herşey
Bir işe yarar oluyordu.

Şafak sökende
Öpüşen öpüşene.

8.

«NE BÖYLE SEVDALAR GÖRDÜM
NE BÖYLE AYRILIKLAR.»

Ne zaman seni düşünsem
Bir ceylan su içmeye iner
Çayırları büyürken görürüm.

Her akşam seninle
Yeşil bir zeytin tanesi
Bir parça mavi deniz
Alır beni.

Seni düşündükçe
Gül dikiyorum elimin değdiği yere
Atlara su veriyorum
Daha bir seviyorum dağları.

9.

SON YERİNE

Zulmun her türlüsü
Kötü kardeşler
Hiçbiri
İnsana göre değil
Ağaç dikmek sabahları uyanmak iyi
İyi hayvanlara bakmak çiçekleri sulamak
Rahatsalar uyuyan insanların soluğunu dinlemek iyi
İyi hürlüğü düşünmek
Yaşamak onun için
Bütün gün çalışmak onun için iyi
Bütün çocukların uyuyuşu uyanışı iyi
Zulmun her türlüsü kötü.

GALİLE DENİZİ
(1958)

BALAD

Ben böyle deniz görmedim, ne kadar seni düşündüm
Gittim ne kadar bilemezsiniz ne türlü karanlık
Baktım biri yok o kentlerin hiç olmamışlar gördüm
S bir kadın balkonunda baksam ne zaman olurdu
E sesinde yüzlerce trenler yürürdü Galile'de
Sizi bilmem ben galiba olmadım o dünyalarda
Salt bir it karanlık akşam üstü denizlere doğru
Durmuş nasıl bu gökle bu yalnızlıklar yaşamada
Ne yaşanmışsa görmemişiz yaşanmış o kentlerde
Gittik gittik bizi bu surlar tuttu böyle kaldık.

Böyle güneşlere bayılıyorum çok güneşlere
Hafif otlar yürüyor evlere pis İstanbullara
Şey ile şeysiz geçiyorum o kapanık güneşlerde
Siz bir durma benim karanlığımı yadsıyorsunuz
Sokağa çıkmayın diyorum çıkmayın duymuyorsunuz
Benimle gelen o büyük sıkıntıdan gelenlerdi
Ta Galile içlerinden yürüyerek gelmişlerdi
Biriniz beni görmediniz ne kadar bağırdımsa
Denizler, baktığın tüm o denizler gösterdi bana
Bir yalnızlık yeryüzündeki kapılar bir o gördüm.

SUNU

Ben bütün çizgilerde oldum bütün o çizgilerde
Her sefer böyle geldi vurdu yaşamama bir deniz
Aldı bir yaşamadan bir yaşamaya kodu nasıl
Al bir çocuk vardı o korkularda o gecelerde
Büyük, ulu sular yudu beni çokum artık nasıl.
Bir deniz size de gelir vurur elbet anlarsınız.

PAUL KLEE'de UYANMAK

Uyandım, çiçek gibi dayanılmaz güzel kızlar
Ad Marginem'den asma köprüler kurmuşlar İstanbul'a
Nehirler, aylar çevirmişler o Ayla'lar, Münibe'ler
Tümü bir uzak denizde A'lar, V'ler, U'larla
Gece sarı bir evde bir iki yaprak evlerinin önünde
Açtı açacaklar dünyamızı açtı açacaklar.

Bu denizi Ayla ayaklarını soksun diye getirdim
Bu dünyaları onun için açtım bu balıkları tuttum
Bir sabah çıkmak güneşler, aylar bir sabah çıkmak
Bir ağacı, bu evleri, sarı ters bir kuşu düzeltmek
Edibe bu sokağı el götür görmek istemiyorum
Edibe bu evleri Edibe bu göğü bu güneşleri Edibe.

A'lar V'ler U'larla olmak Paul Klee'de uyanmak.

SAİT FAİK

YİTİK UFUK

Binlerce top kumaşa yazdım sıkıntımı
Şimdi bir dünyada giden gemide ellerim
Pis bir denizde
Bir demir yolu bir çayır bir gökyüzü hava almaya
çıkmış görüyorum
Ben geçerken bir evin penceresinde bir dal
çiçekleniyor
Bir kadın soyunuyor göğsünü tüylerini en olmadık
yerlerini görüyorum
Görüyorum bir çocuğun gözlerinin içinde denizler
inip kalkıyor
İşte yeniden dünyadayız, dünyada bayağılıklarla
pisliklerle yanyana dünyadayız
Bir sudaki balıklara bakıyor balıklara gözlerimizi
çıkarıp veriyoruz
Bizim verilmiyecek hiçbir şeyimiz yok
Aynı yerden bir kadını öpüyor aynı yerden bir denizi
seyrediyoruz
Bir daha seninleyim seninle yaşanmıyacak sıkıntılar
sevgiler Cezair mahalleleri Sicilyalar gökyüzleri
yok anlıyorum
Gemiler geçiyor uzaklardan kimse inip bineyim
demiyor kimse görünmüyor, kimse görmüyorum
Yitik bir ufukta
Bağırıyorum bağırıyorum.

Hikâyelerimde ne diyorum ben
Şunu şunu şunu değil mi
Bir bulut geçiyor
Diyorum yaşasın böcekler çiçekler balıklar
insanoğulları Barba Antimos
Bir sabah geliyor Matisse yeşili
Alıyorum uykularınıza kitaplarınıza evlerinizin önüne
koyuyorum
Ne zaman bir yeşil görseniz artık her işinizi bırakıp
bakacaksınız
Meselâ bilmiyorum ama bir şiirde bir kadının
ayakları suya değdi değecek şimdi
Hem mutlaka hiç kimse geçmiyecek biraz sonra bu
sokaktan
İşte bir kuş uçuyor bir yere konacak sağlama ben
yazacağım
Bir gökyüzü peşinde gidiyor bu çocuk
Bu adamı bu kadını bu masada tutan başka başka
şeyler

Hep böyle diyorum ben
Bir dülger balığını alıyorum gözleri güzeldir diyorum
Bir bulut çıkıyor bir bulut çıktı diyorum
Sarılıyorum kaleme.

AĞIT

Baktık bir evin bahçesi ilk defa bir evin bahçesi
başını almış gidiyor
Bir çocuk Grenoble'da İtalyan mahallesinde bir
çocuk görüyor ilk
Deniz kıyısındaki o her akşamki kahve birdenbire
tutup batıyor
Ne varsa umutlu umutsuz sıkıntılı sıkıntısız o
cumartesi akşamları, frengili ağaçlar çekip gidiyor
Yeşil zeytin, limon gibi bir İstanbul sarısı kalıyor
geriye
Bir evin bahçesi ilk defa gülmüyor ilk defa
büyümek istemiyor
Gece her taraf gece Katina'nın elleri gece en
sevdiğimiz yerleri gece, gece hiç bitmiyor
Bağırmak sabahlara, akşam üstlerine bir pencereden
bir denizden bağırmak bağırmak
Uyandık Eftalikus uyandık İstiklâl caddesi yok,
Beyoğlundaki güneş yok

Gökyüzü yok.

ÖNDEYİŞ

Uyandı sokaklar, tuhaf deyip uyandılar. Uykudaydı midyeler, bir çocuğun ağzı uykudaydı. Uyanıktı çinekop, lapina, izmarit, horozbina, pisi, mercan uykudaydı. Baktı İlya Avgiri'nin kedisi Hiristaki pasajını balık basmış, bir tabak, bir çatal uyuyor, Koço'nun İsa'ya benziyen yüzü uyuyor.

Ne yaptı İlya Avgirinin kedisi
Pencereyi açtı
Bütün Beyoğlu uyandı.
Bir kız elleriyle memelerini tutup kalktı
Bir çocuk güldü.

Avgiri bütün kepenkleri kaldırdı.
Baktı Avgiri balık önü ardı
Karaköy'e dolaşmağa çıktı.
İlya Avgiri'nin kedisi baktı sabah
Baktı olmıyacak
İstiklâl caddesine çıktı
Esnedi esnedi esnedi.

FAKİR KOLYOZLAR KOROSU

Bu dünyayı bırakıp nereye gidiyor bu gökyüzleri,
Yağcı Boris Nihas, bileyci Niko Margarit
Bir evin sokağa bakan penceresi, eski bir balkon,
yeni dikilmiş bir sabahlık
Ayia Efemiya, alabalıklar, Boao imparatoru, Lehliler
havrası, Katini?
Ya küçük Duvarcı sokağa ne denir
Güneşi gökyüzünü yüklenip gitsin
Ayios İanios mumları söndürsün, bizim gibi giyinsin
iki kızla göğe çıkıp kaybolsunlar
Hiçbir şey anlaşılmıyor kim ne derse desin.

HOROZBİNALAR SİNARİTLER KOROSU

Hişt, Saint-Michel, Dame de Sion, Robert College
Bizim kimsenin toprağında gözümüz yok.
Biz sinaritler, horozbinalar, fakir kolyozlar
Sıkılıp çıkmışız bir pazar denizden.

Bir su bir pencere önü, bir bulut
Bir çiçeğin, bir kadının yanı sıra yürümek
Evler sokaklar caddeler ağaçlar
Hep evler sokaklar caddeler ağaçlar
Galatasaray, küçük duvarcı sokak, İstiklâl caddesi
Biz fakir sinaritler kolyozlar horozbinalar.

Baktı Avgiri karagözler, orkinozlar baktı bütün balıklar, sardalyalar, mercanlar
Baktı basıyor, Beyoğlu'nu
Avgiri çıktı Kızkulesine
Bağırdı bağırdı bağırdı.

(İlya Avgirinin bağırmasını bir bileyci Niko Margarit bir Terzi Toridis bir Çiçekci çingene kadın anladı.)

BİLEYCİ NİKO MARGARİT

Ben kimim mi diyorsunuz siz
Tuhaf, bileyci Niko Margarit
Bıçak bilemektir benim işim
Her canım bulutsuz cumartesi akşamları.

Yağcı Boris Nihas, Karidesçi İsmail
Bir fena çocuk, bir aşağı bir yukarı Beyoğlu'nda.
Bir cam kıracak olsa bulutlar
Ben görürüm, herkeslerden önce.
Bir şiirde bir kadın soyunsa
Önüne gider dururum
Bıçak bilemektir benim işim
Her Allahın günü gökyüzüne karşı.

Noldu bu İstanbul'a
Ne Sevim ne Yanula biri yok
Anlamıyorum doğrusu
Karidesçi bu dünyayı koyup gitsin.

Sevim'in penceresi pencerelerin şahı
Gel dayan bu haline.
Denize bakmak bence
Para etmez, nafile Sevim'siz.

Diyorum yetiyordu bana çünkü
Deniz, bir sokağın gülüşü
Ben kime satayım bu çiçekleri şimdi
Güneşi, ayı alıp gitmişler.

(Işıdı ortalık. Baktı kedi herşey yerliyerinde, yerinde gökyüzleri, sinaritler, karidesler, Taksim yerinde.

(Tuttu Avgiri karısını uyandırdı, olup bitenleri anlattı. Avgiri'nin karısı kendisi yok diye üzüldü.

Gidip pencereyi açtı:)

İLYA AVGİRİ'NİN KEDERLİ KARISININ TÜRKÜSÜ

Benim günlerim Soğanağada geçti
Bir pencere, avuç kadar bir gök
Sevim Matilda Hayrünnisa Eleni
Her Allahın günü daha bir sevmek
Daha bir cumhuriyeti, İlya Avgiri'i.

Benim gençliğim güzeldir bakın
Her gün elele denizle rüzgârla
Her şiirde seçme mısra güzelliğim
Her evde yatakların andığı ben
Mis gibi hergün hikâyem ağızlarda.

Ne cumhuriyet ne İlya Avgiri umrumda
Ben eskiden hayvan gibi yaşardım
Bir karanfil iki memem arasında
Gökyüzünü ayna yerine kordum da
Geçer ayıp yerlerime bakardım.

Benim gençliğimde kimse ama kimse
Ayla, güneşle, cumhuriyetle uğraşmadı
Gökyüzü, deniz dünyayı koyup gitmezdi
İlk çıkıyor balıklar daha denizden
Bunların biri olmazdı benim zamanımda.

ÇİVİYAZISI
(1960)

BEN SENİN KIRALLIĞIN ÜLKENE YETİŞTİM

Ben senin kırallığın ülkene yetiştim
Kaldım gölge tanımıyan güzelliğinle.
Her sabah büyüten denizimizi böyle
Gülüşlerinde o ülkede bilmez miyim.

Sen o çıktığım sularsın, zencim benim
Denize bakan evler gibiydim seninle.
Dur, geliyorum ellerin ne güzel öyle
Beni şey et gülüşlerini bekliyeyim.

Sen gittiğim o ülkesin varılmıyorsun
Vurmuş sonrasız nasıl en güzel sulara
Güzelliğin balıkları gibi İstanbul'un.

Şimdi her yerde ne güzeldiniz o kalmış
Yankımış denizlere öbür kadınlara
Dünyada sizinle İstanbul olmak varmış

GÜNEŞLER BÜTÜN O'DURDUM BİR DENİZDE

Güneşler, bütün o'durdum bir denizde
Bir ağa sabahta Menelas gibiyim
Hanlık sürüyorum yeni bir ülkede.
Seni gördüm, bir gül beyazlanıverdim..
Kimbilir bir ilk çağ göğündeydik belki
Bir bulut çarpıyor eski bir kalyona
Bir sabah dünyaya nasıl bakmışım ki
Geçmiş esmerliğim tay soluklarına.
Bu çağda Troya'da güzel bir sizdiniz
Sizinle korlardı yanyana denizi
Bir daha siz sabah gibi güzeldiniz
Bir gün gelir alır aydınlığım sizi.
Geçtiniz o kadar karanfil soluğum
Baksanız kimbilir ne güzel olurdum.

SAHİ SİZ Mİ GELDİNİZ SAKSILARIM IŞIDI

Sahi siz mi geldiniz saksılarım ışıdı
Güzel ağzın belli çarşılardan geçmişsiniz
Bunlar Akad'da öyle defterler, kitaplardı
Cumartesi işte ellerinizi değdiniz.
Usumda ben sizinle ne güzel gökler tuttum
Büyüttüm kiliseler gibi yalnızlığımı
Baktım yazılarıma, kentlerime görüyorum
Siz getirdiniz bu şey padişah akşamını.
Böyle bir karanlık, f'li öyle birşeydiniz
Bize o sulardan bir o rüzgârlardır vurmuş.
Akad'da bir gül güler şimdi mektuplarda
«Bir Haziranla bir başka Eylül arasında.»

RONDO

Atımı istedim evin göğü gerindi
Çin gülleri bir yerden ordan geliyordum
Öyle sular dağların üstüydü isminiz
Yeşil, o soluklan gibi rüzgârların
Bir bin yıl rüzgâr değirmeninizde kaldım

Tep kıralları gibiydim öyle yalnızdım
Bir çağda seni bu beyazlığında tuttum
Ak, sabah kalyonlarım hep gökyüzündeydi
Ben rüzgâr değirmeninizde kaldım

İşte ellerin o dünya kadar Akdeniz
Hansı, gecenin pancurunda Berk kuşlarım
Ey benim sığlığım eskim karanlığım siz
Yitik gülüşünün açtığı sular şimdi
Ben o gecelerde saçıydım çocukların
Bir bin yıl rüzgâr değirmeninizde kaldım

BEN ŞİMDİ BİR ŞİİRDEN GEÇENİM ÇOK ESKİ

Ben şimdi bir şiirden geçenim çok eski
— Uyuyarak severek siz benim aşkımsınız.
Şimdi dünyada beni anmalara dursanız
Kimbilir denizi gösteriyorsunuzdur belki.
Görüyorum ne kadar büyük yalnızlığınız.

Durun beni daha ansıyın bir daha eski
Öylesine çok ki yenilensin sularınız
Ne varsa anımla genişliyen evrendeki
Bir şiirde şimdi yalnız

Sarı, hep aşktı açan benden bu dünyadaki
Çıplak, daha uzun daha güzel daha ıssız.
Hâlâ vurur sizden bir yağmur gecede eski
Kalandı yalnızlığınız gibi rüzgârınız
O durduğunuz ön güzelliğim bir zaman ki
Bir şiirde şimdi yalnız.

BEN UYANDIM BİR AŞK DEMEKTİ BU DÜNYADA

Ben uyandım, bir aşk demekti bu dünyada
— Sesin, bir gülü bırakmak gibi birşeydi.
Karaydım, kağıt gibiydim yaşamalarda
Adım görseniz her gün o denizlerdeydi
Bin yıl bir M sesiydim aşağı Mısır'da.

Ben vurdum sevilere belli değil miydi
Bin yıl seni açtım işte yalnızlığımda.
Ne zaman aydınlığında adım geçti miydi
Bir aşk demekti bu dünyada.

Bir zamanlar yalnızlık güzeldi Mısır'da
Seninle yepyeni bir göktü gidilirdi
Baktım mı, büyürdü bir zambaktı anımda
Şimdi bir gölgedir uzar ovalarımda
Böyle uyanırdım ya uyanmak değildi
Bir aşk demekti bu dünyada

OTAĞ
(1961)

YAZIT

Bir ilk çağıydı göğünün dünyada
Ben geldim senin som akşamını açtım.

Beyaz, bir yerdeydik hani oluruz ya
Alınmış sularım flâvtalarım defterlerim

Otağı topladık en eski bir zamanda
Vaktin neresiydi prenslerim mağralarım?

Eskir korkunç ben şimdi geçiyorum ya
Kuşlarım askerlerim hiyeroğliflerim.

BALAD

Ve bir çocuk büyük uykusunda İstanbul, Avrupayı
uyuyordu / Sesini koydu. İhtiyar.
Şimdi eski zamanlara civar yerler bizim göçümüzü
bekler / Şimdi ne kadar güzel olduğudur sesin.
Kıl çadırlarımızı söker, artık yalnız ağzının yangınına
dururum / Düşer kıraliar.
Yalnız ben ateşler yakarım // Eskir
onüçaltmışdörtsıfırüç / Eskir en uzak at, resimlerin.
— Şu İstanbul neresidir? Gelirim seni, ellerini, içini//
Bir geceye dururuz.
Çıkar uzun şövalyeler kıral sulara, belki aşk belki
değil, belki yalnız benim.
Rum ve Ceneviz kadırgalarını yakıyorumdur belki,
bir yerin düşmüştür büyüyordur. Sonsuz.
Senin bir körfezindir anaforlanır önümde benim.

Ve biz çadırları kurarız belki aşk // senin surlu
gecene dururuz. Yitik,
Bir balıkçıl seni uçar, bir göl uzun atlarını indirir
kimbilir ne kadar yalnızlık.
Kalmaz gitmiştir Eşkiyalar, dağsı hanlarda ateşler
sönmüştür. Durur bir gemi çekik.
Biz senin kentine ağarız / Bir kadın uzun saçlarını
açar ne kadar artık.
Ben seni çıkarım, belki o balkonları // çekilir odaları
denizin / Bir yeldeğirmeni havayı döver.
— Ey eski zamanları hatırlamak. Atlarını gökyüzünün.
Üçyüzbindörtyüzkırkaltı. Bir isim.
Ben şimdi gecenin içinde bir telefon ben şimdi sana
giderim herhalde / Beyazlanır bir yer.
Senin bir köfezindir anaforlanır önümde benim.

Ve biz ağlarımızı atarız... İnsan bir yerden sonra
hatırlamak ister denizi. Ölü.
Uyanır 7. Uyanır bizim de dünyada olduğumuz... Bir
uzak suya bakmak bakmak.
Senin vaktin bizim göçümüzü büyümektir, bembeyaz
tutmak kulelerimizi, bir gülü.
Sen bir sabah uyanmak: bir suru bin suru kaldırmak:
bir güneş saatını kurmak.
Uzar eski zamanlarda olmak! atlarımızın yelesi
ıslanır, gecede kervanları buluruz.
Ağarız artık aşka herhalde oraya // Ben taşbasması
resimlerimi alır size gelirim.
Bir geceyi bin geceye çekeriz / bu zamanlara geliriz:
uzar ellerinin caddesi / Bir gündüzü durdururuz
Senin bir körfezindir anaforlanır önümde benim.

Ey şimdi dünyada olanlar! kadınlar erkekler,
rüzgâra karşı o kürek çekenler!
Şimdi bir şiirde bir resim bir parça sabah bir parça
akşamdır ne zaman baksam.
Bir çocuk bir göğü büyür, senin yanınsıra getirip
bırakır / Bir su düşer. Esmer.
Senin bir körfezindir anaforlanır önümde benim

MISIRKALYONİĞNE
(1962)

US ÇARŞAFI

geçiyordu soğuk tüccarları, bunalım tüccarları, majestelerinin sakalı, tüccarlar tüccarı, deniz tüccarları / 4, 6, 8 / alplerin ötesindeki galya / kıral yolu Ramses II / daha ağaçlı bir dünyada XII. Paris kıralları / küçük bir barbar kenti, u n c h e u v r e i - l a s s i s / krezüs ve lidyalıların sonu

(Şimdi kimbilir deniz kenarına çıkıyorsunuzdur) altı büyük ev / bir kadının göğe yazılar yazan elleri O MON REINE OBSCURE /// seni sevmekten uyandı roma / sonra giridin vergisi / libyaya uçan güvercin, çeliği sakıza ilk getiren glagus, kıral ay / (yorganlarım tütün kokuyordu) yunancada tep adını alan kent, epitaphe of a dog-ıssızlığımdaki bir çiçek/sarı uygurlar MISIRBALIKLARI prenses nefertiti / cebi kuş üzümüyle dolu izmirli tüccar ///.
mısırkalyoniğne (devam)
baktım geçiyordu

durdum isyana bir beyaz bir esmer

PAVURYA

Göğül odasından bir pavurya başını çıkardı
— Soḷ ne kadar uzak, dedi.
libya sefine beyoğlutaşı / bir deniz ermeni gerindi.
Bir 3 eden 2'den daha gerçek bir I yoktur, dedi Forneret. Pavurya gidip göğün hendeğine ağdı.

Ben yalnızlık doluydum. İo'ya verdim ormanlarımı. Sarı ağzı sularımı aldı durdu. Sen geçiyordun, korkuncu, cinneti denemek istiyordum. Yanında arka pencereler gibi çıkıntılıydı ermeni esmerliğim.

Çıplak, sıkıntılı bir hiristiyanlıktı çıplaklığımız.

— Su uyuyordu güzel ve iri.

Sabahın ışıklı suyuna demir attı sefine. Bunalımın güzeḷim elleri boşlukta kaldı. Denizin pencereleri sürgülüydü / Ben seni bekliyordum

Bir uzun taşlıktı gözlerin yahudi evleri gibi.

HAN YÜ YAZITI

Bir Çin erkeni yaşadığım evin üstündeki gök.
Hey, sıkıntının pencereleri! Beyazsakal. Sığınaklara girin!

Benim ülkemin güney sınırına yakın bir deniz sık sık kabarmakta.

Ölüyor musunuz, büyüyorum?
Sabahın kuyruğunda sizi bekliyorum.

İyi dedim az sonra sevgiye girdik. Kırmızı, rüzgârın elleri.
Çou dukası beyaz.

Hey, yağmur! Doğa, hey! Girin sığınaklarınıza!

Baskıyı yazacağım.

İHTİYARİNTİHARIRMAK

Kalıyordum artık ölümden konuşacaktık /
Kalıyordu bir siyah bir 3.
Bir beyaza girdim.
(İşittim bir vadiye rüzgâr iniyordu / bir bedevi hisarlarını ateşe veriyordu / sen gökleri sağ elin yapıyordun

Ey bayan F,
— ve kasabalarda ses yoktu
bir körfez ölümü büyütürdü).

Sen geçiyordun, nalınlarında deniz suyu bir ormanın saçlarını uzatıyordun /

Gökyüzüne indim.

AŞIKANE
(1968)

ÇIKRIKÇILAR YOKUŞU

Ve yüzünü alıp çıktım Öğleye doğruydu
Çıkrıkçılar yokuşuna yağmur yağıyordu

Ellerin ellerimde sessiz yürüyorduk ve
Kapkara bir oğlan durma bize bakıyordu

Tuhaf uzun bir sokaktı ve ben susuyordum
Bir kız memelerini bırakıp gidiyordu

Aşıktım ve hep seni soyuyordum aklımda
Bir adam çarşıyı üstümüze kapıyordu

Kadınların kızların ardından gittim durdum
Öptüğüm yerlerin içimde durulmuyordu

Üç kez yokuşu indim çıktım boncuklar aldım
Kocaman kırmızı ağzın ki hiç bitmiyordu

Akşama doğru bir aşçı dükkânına girdim
Sana benzeyen incecik atlar geçiyordu

Sonra birdenbire büyük bir sessizlik oldu
Bu dünyadan İlhan Berk geçti dedim yürüdüm

ÜLKE

Şimdi senin aşkın büyür, uzak, bunu:ı
öğleme düşer. Karanlık, gelirim ben
vurur surlarıma aydınlığın. Uzun.
Şimdi bir beyaza ağmak artık sen,
ve,
kapanık bir gülünü koymak sessizce
yanına intiharımızın. Bir sıkın-
tıya bir göğe durmak sonra gizlice
Eskil.
(Sen ey hansı, uygur yüzü aşkın
Koşan yalnızlığın atlarıyla Beyaz.)
Şimdi ben mızrağımı isterim. Atı-
mı çekerler ülkene bir deniz vaktı
Ölü. Kalırım artık Yılgın Unulmaz.

Şimdi senin iç denizlerine çıkar
Beyaz gülü yıkıntımızın. İhtiyar.

BEYAZ

Beyaz,
uyanır bir uykularda şimdi
Ağar aşka, herhalde oraya, yıkık.
— Büyük, geçerdi süvarilerim (Şeydi
öpüşünün bir safranıydı Kapanık
düşen seninle şiire siyah, çıplak).
Dururdun tenha ağzın gecede Islak
Büyürdü ellerimiz ve her yanımız.

Şimdi sizden ince otlar büyür. Issız.
Duyulur bir uzayda çağrısı etin.
— Kalmaz döner süvarilerim Kırmız-ı.
Sessiz bir yere doğru kayarsın artık.
Bu karanlık belki de odur ellerin.
Uyanır, Beyaz, şimdi gecede yalnız
Koyar o ağzını ağzıma Karanlık.

AŞKYÜZLÜ

Aşkyüzlü, eğilmiş suya bakıyor
Beyaz, uzun boynu suya çıkıyor

Bir rüzgâr Eski zamanlar gibi bir
rüzgâr Ağzının gülünü yoluyor

Sesi, o al sonsuz imgesi aşkın
Geceme geceme gelip vuruyor

Sanki bir şiirde soyunuyor ve
Çıplaklığı bu kâğıda çıkıyor

Uzun, âsi beyazlığını sonra
Bu sayfaya bırakarak gidiyor

ŞİİR

Sarı, o Çokgüzel, giriyor kentime
Koyuyor sesini balıkçıl ve yalnız
Nehirlerleyin o, yavaşça etime.
Kırmızı, karışıyor ağızlarımız.

Göğü, bir ormanı gidiyoruz. Uzun
duyuyorum bunlar kirpiklerin. Buğday
Sonsuz Temmuz yüzün, o intiharım. Bunlar oraların, Ey Aşkyüzlüm benim,
Ey.

Bir aşkı gitmek var, şimdi sen osun
Cinselliğimizi büyütmek büyütmek
Dağlamak çıplaklığımızı göklemek.

Böyle seni suya göğe tutuyorum
Seni artık korkunç karıştırıyorum.

— Uzar şimdi bizden bir gece Upuzun.

ŞENLİKNAME
(1972)

NİGÂRİ

Nigâri, bir kâğıdı bir kalemi sevdi. Padişahları gördü Galata'dan. II. Selim'le ava çıktı.

I. François'yı, V. Charles'ı çizdi.

Büyük dedesi gibi satranç oynadı. Bir deniz kitabı yazdı. Bulunamadı.

Karanfili sevdi. Bunun için Barbaros'un, II. Selim'in eline karanfil verdi.

Kanuni'yi I. François'ya yazacağı mektubu düşünürken gördü. Kanuni onun için düşüncelidir. Gezdiği yerde yeşil bir dal vardır.

Padişahların yüzünü sevdi. Yavuz Sultan Selim[1] önünde bir elma gibi durmasını bilmedi.

İhtiyarlığında tanıdı Barbaros'u. Bu yüzden yeşil bir göğe bakar.

Ummanı dolaştı. Şiir yazdı.

Her sabah oturur kalemlerini sivriltirdi. Onun için eli hiç titremedi.

Neden sonra yeryüzüne bir Nigâri tavrı çıktı.

[1] *Yavuz Sultan Selim sıkılgandı. İstanbul'a gizlice girdi. Okurken gözlük takardı.*

Artık Kanuni hep düşüncelidir. Doğan burunlu, seyrek dişlidir. Resimdeki gibidir.

II. Selim sarı pabuçlar giyer. Bir taşlığa basar. Ava çıksa bir adam sağ eliyle hedefi tutar.

Barbaros ne zaman arkasına bir şey giyse açık mavidir. Elini kaldırsa, otursa resimdeki gibi oturur.

Bir kâğıt üstündedir artık V. Charles. Başka hiçbir yerde de olmayacaktır.

Yavuz'un boyunu hiç bilmeyeceğiz.

Şimdi bir kuşbaz dursa, bıyığını bursa, yürüse, Nigâri tavrında yürür.

Şimdi Galata'da bir XV. yüzyıl denizi Nigâri'nin boyalarına giriyordur.

Sıkılıyordur bir kalem bir fırça bir kâğıt.

İSTANBUL

Küçük, yatık bir dikdörtgen. Ve bir tümce : *İstanbul, 1574; Braun-Hogenberger. Gravür.*

Bir altyazı. Gotik bir resimüstü yazısını ortalıyor: BYZANTYUM LUNC CONSTANTINOPOLIS (böyle okuyorum). Belli Hogenberger'in elinden çıkmış. Giderek resmi dokumaya başlayacaktır: çizgiler, üçgenler, dörtgenler inip. Dikeyler çıkıp. Alımlı. Özerkli. Hogenberger'in alfabesini kurmak için. Dönüşüp bir büyük sözlüğe İSTANBUL adlı. Tahtadan. Değil mi ki bir gravürdür: Kazılacaktır, çelik bir kalemle. Baka baka bir taşbasmasına. Galatalı bir Yahudi'nin verdiği. Bir serseri gravürcü ruhu sezip Hogenberger'de *(ki uzun zaman dut, incir satmıştır Biraz da haritacılığı vardır, dolaşmış bir adam olarak. Ve Lonca'da oturur. Şimdi ağaç üstünde çalışır. Serip önüne İstanbul resimlerini, geceleri. Yeditepeli. Düzlüklü. Vadili. Takviye duvarlı. Bu gravürdeki gibi. Bu gravür: Ben de oraya gelmek istemiyor muyum? Bu öndeyiş'in başka anlamı olabilir mi? Bütün öndeyişler gibi bir ek ve gereksiz. Ama onsuz olamıyor işte. Bütün o ustaları düşünün! hangisi kurtulmuştur bundan? Ve girivermişlerdir konuya? o güzelim ders kitopları gibi. Yalın ve dolaysız. İlk sayfaya bir «İçindekiler» düşüp, büyük puntolarla, alt alta ve geometrik. Peki ama hemen niçin girilmez konuya? Uzatmadan sözü. Ve konumu çizip kabaca. Ve tarihe bir çıkma yapmadan? Bir yarımada deyip örneğin).*

Bir yarımada. Bir üçgene öykünür. Üç boyutlu. Yatay ve şiş. Doruklaşıp bir burunda. Ve bir çizgi çekerek Haliçe. Ve düşürerek koylar, adalar. Bir anakaraya çıkar. Üç yandan ve tepeleme. Kuşbakışı bakıyordur çünkü. — *Orada da kalacaktır.* Bir doğruyla tamamlayıp kendini; 18 mil. Çıkıntılı ve içerik. Çünkü kapanacaktır, doğrultarak tepelerini. Yedi uçtan, sessizce ve dik. Caddelere, yollara iner. Bir boğaz aşıp, uzun, dar. Rumca harflerle anılan bir denizde ölmek için. Ve bir çıkma yaparak: TÜRKELİ diye. Üç denizli (hep kuşbakışı baktığından bir İstanbul haritasına). Ve körfezlerde dinlenecektir. S'ler, U'lar, vb. yapıp. Sonra yine içine dönecektir. Adalar bırakarak yine, —ayakları dışarda kaldığından. Bir ahtapot gibi atıp kollarını. Artık orada çiftleşir, — ayrı gövdesinden. Ve ihtiyarlar: cami avlularında, çocukların elinden tutup. Yatarak çocuklarla, ağızları güzel. Ve karanlık. Ve İmparatorsu (Hogenberger de öyle yakalamıştır: Kara ve bir hüznün içinde). Onun için kazar. Siyah boyalar, mürekkepler döküp. Bir tahtayı. Damarsız. Düz. Güneşlerde kuruttuğu. Hâlâ yağları sızar. Ve şimdi elinin altında kayıyor. Ve ceviz. Apayrı kendinden. Hep ayrı yaşamıştır çünkü. Onca göçler, yangınlar, hiç işe yaramamıştır çoğaltmaktan başka yalnızlığını. Onun için bir Türkeli'dir. Düz ve duruk. Hâlâ da öyledir. Boşuna çıkılmamıştır ki o surlar: iki kat ve yüksek. İşte bütün bunlar için yalnız ve birbaşına. Sağa dönük ve çıkıntılı. Bir gravüre çıktığı kadar. Yani silik. Mademki kâğıda çıkıyordur bırakacaktır tarihe adını ve Hogenberger'i. Yavaşça saydamlaşsa da Pera'da ve Galata'da. 12 kapılı. Hiristos kuleli. Ve Latince yazıtlı. Değil mi ki resim yapıyordur gölgeleri kullanacaktır. Koyu, açık, daha açık. Notlar olarak hep. Oranlar düşürüp bütün haritacılar gibi. Bir resim-haritadır yaptığı. Yolları inişinden belli değil mi? Eğrilerle ve kapkara. Beyaz bırakıp denizleri. Ve Boğaz'ı. Bir yarımadadır işte.

Onun için kazır. Bir resim düşü: bir monogram için. Ve çağdaş. Bugünleri düşünmüştür çünkü. Dikilir padişah portreleri düşürür: Orhan. I. Murat. I. Beyazıt. I. Mehmet. II. Murat. Yavuz Selim. II. Beyazıt. Ortalayıp Fatih'i. Uzun yüzlü ve sakallı. Büyük hepsinden. Yalnız Kanuni at üstündedir. Kara ve büyük gözlü. *(Kanuni'yi biliyorsunuz: Geniş alınlı ve kısa bacaklı. Hiç gülmez. Onun için hiç odalık kullanmamıştır. Ve pudra sürer ve kara).* Üç atlı önünü açar. Silâhlı. İleriye bakarlar. Ve kapar Tophane önlerinde, daireler içinde. Yüzden ve profilden. Kavuklu ve sorguçlu. Kadırgalar geçirip Venedik işi *(Bir Venedikli değil midir hem. Alman uyruklu. Ve aksoylu. Galatadan çıkmaz. Oradan bakıyordur çünkü. Sırtlanıp denizi, elinde kalem).* Bir bir görürüz artık selâtin camilerini. Hep bir dile vuran. Bir dil, devimsel. Yukarıya doğru genişleyen ve düşen. Bir bitiş dörtlüğü gibi. Ama evler çıkacak, yalılar inecektir. İner de. Hep bir çelik kalemle, yazarak adını. Artık Langa'ya çıkar. Denizi özlemiştir. Ama durur hemen Karaköy'e vurup. Artık çocuk seslerini oyar. Bir kuşu çevirir. Bir balığı kaldırır, vb. Hem sıra İstanbul otlarındadır. Bir yaprağı işler. Bir selviyi eğer, eski bir Üsküdarlı olarak. Bir mezartaşını kaldırır. Geçip Balkapanı Hanı'nı kalın bir çizgiyle. — bir çerçevede kalsın diye. Ama kalmaz ki. Yeditepe'yi dolaşacaktır. Anemas kulesine sürtünüp geçer. Sağda bırakarak Theodos surlarını. Bir haçın yanında dinlenir artık. Sapsarı İsa'sı elinde. Onu öper. Ve yeniden kazar surları, kasırları. Bir yalının önünde durur. İki kapılı. Karanlık. Daha iyi görmek için Sarayburnu'nu ve Topkapı'yı. Topkapı! Bir kent. 699.000 m². Bir tavan: kubbeli ve sedef. Bir kaside: uzun. Ve akağalar. Kalın duvarlı ve taş. Dört dörtgen. İç içe. Bir Babil kulesi çıkıyordur sanki. Ağaçlıklı. Zülüf ağalı: Bir kadırgaya çarpan. Artık Atmeydanı'na çıkar. Bir beşgen biçiminde. İncilci İoannos'la, elele. Saray kuşlarını görmeye mi? Ya da Mısır Dikilitaşı'nı mı?

Bakır küreli. Cihannüma Tarihi'nde geçen. Artık bakacaktır: Camından bir kahvenin. Haçını sarkıtıp. Dikip gözlerini Süleymaniye'ye. Büyük avlulu. Ve dört köşe. Ve bir zaman çıkmayacaktır, çay içip. Elinde Melling'in gravürleri *(ya da ben böyle diyorum Melling'i düşünüp. Sevgili Melling'i! Ve III. Selim'i. Baharat, kuşçu dükkânlarından çıkmaz. Ve Boğaz'da dolaşan. Elinde şemsiye. İstanbulinle).* Artık nerede midir? Yüksek Kaldırım'da? Aya Nikola'da? Binbirdirek'de (ya da). Yüzünü dönüp Ayasofya'ya. Dimdık. Bir doğru. Petrios kapısında kırılan. Bir tuğra biçiminde. bir mühürde. Neden sonra sahillere inecektir okuyarak Piri Reis'i, dura dura hep.

Bir ada Aşağik ve Lazar'a göre. Çıkıntılı. Ve Ermenili, 20 ayak içsurlu. 10 ayak dışsurlu. 225 kuleli.[1] Avar akınlı. Andreas, ilk piskopos. İonnus, aziz. Stakis, kendisine selâm yazdığı. Macedonis, ilk konsül. Photius, son patrik. Aya İrini, kilise (görünmüyor). İoannes, vaftizci ve Fatih gibi nikrisli. Rosario, bir bâkire. Mihael, imparator. Hıdraulis, kemer. Khrisi pili, bir yapı. Hovannesyan, bir sarraf *(Peralı. Dükkânında yatar. Lazar'la düşer kalkar. Ve I. Ahmet gibi 14 sayısını sevmez).* Ayvansaray varoşlu. 17 Yahudi mahalleli. Got sütunlu. Dikilitaşlı. At ve eşek. Ve han. Bunun için de bir ada. Ama bir gravür olacaktır. Bir tahtada. Evleri, duvarları, kitapları dolaşır, madene, demire, çinkoya vurur, kadınlara çıkar. Ama tahtada kalacaktır hep. Ölerek. Hep İstanbul olmak için. 1574'lere doğru. Bir sabaha mı? Ve bugünlere. Bu saata. Değişmeden. Bir durukluk yasasına doğru. Sonra duvarına dönecektir. Gravür asıllı. Theodos hendekli. Olduğu gibi: Berk'ce. Ve

durur. Çünkü Galata'dadır. Bir ilçe. İki yokuşlu. Hendekli ve kavisli. Denizi dolduruyorlardır. Bir Arap önünü kapamıştır. Latince geceyi haber veriyordur. Zincirler çekip. Ve 12 kapılı. Acı sulu. 146 basamaklı. Uykusuz Manastırlı. Ve voyvodolu. Ve dikdörtgen. Ve Latin kiliseli. Meryemli: İncilci Luka'nın yaptığı, gümüş kaplı. Ve küçük Thodosius'un karısı Eudoxia'nın Pulkeria'ya gönderdiği, ve Pulkeria'nın hep yanında taşıdığı ve Meryem'in iki kör adama göründüğü, sonra da gözlerini açıp yeniden görünmediği, Aya Dikola'da. Surla çevrili. Venedikli ve Pizalı. Ve okçular yerleştirdiği. Artık kulelerde yaşarlar. 47 yıl 13 gün ve 5 saat.

[1] *Kule sayısı ve yükseklikleri için bak: Gullis, kit. I, 193; yine bak: Du Gange, kit. I, no. 13.*

Ama biz gravüre dönelim yine. Ve Hogenberger'e. Ve ne görüyorsak onu söyleyelim. Birinci şahısla. Şimdiki zaman çekimli. Gerçeğe en yakın ve en kısa yol (görüyorumla başladığından). Öyleyse: Ey gözüm benim! başlamalısın görüyorum diye bir yolu, uzakta. Samatya önlerinde kıvrılan, bir surla. Ne çok sur mu? diyorsun. Başka türlü olabilir miydi? Değil mi ki bir yol ağzıdır, kapanacaktır. Bir rüzgârla. Ortaçağlı. Peki başka ne görüyorsun? Tepeler mi? gökyüzüyle kesilen. Sahi gökyüzünü unuttuk. Bir korsan haritasına benzeyen, ve İstanbul'dan hiç çıkmayan. Evet o gökyüzü gördüğün. Byzantion yüzlü. Büyük Kostantin'in baktığı *(Sarı olduğunu söylüyorlar. Ve çok korkmuş. Çok yaşadığından. Zaten al elbiseler giyer Got'lardan korkar Vizigotları sever. Tunç. Tahta ve taş).* Ve dur. Eline alıp bu gravürü. Bir kitaptan koparılmış ve masaya serilmiş, ozanın. Ve hep baktığı, piposunu yakıp. Her sabah. Bir Atakent'den (kötü bir tümce ama karalamayacağım). Giyinip. Bir yaşamlar için: içinde dolaşacağı: Haçlılarla. Bir yaşama işte. Onun için de duralım. Ve bitirelim. Bir ayraçla — böylesi daha iyi. Öyle başlamadık mı? Öyle sürmeli. Öndeyişe koşut. Özetsiz. Çıkmasız. Ve «Ey» -siz-Kırıp boynunu şaireneliğin. Böyle işte.

Bu Kayser toprak tarttı.

Ozanın eli bir balığa uzandı.

Bir yazıya vurmak için mi?

Bir yazı: Bir balığa benzeyecek. Balığın kendisi olacak. Sonra da bütün yazıların yazgısını yaşayacak: Bir kâğıda, bir kitaba, bir dergiye çıkacak.

Bir yazıya vurmak! Bunu şiirin başlığı da istiyor.

★

Hamsi. «H». Hidrojen cisminin simgesi. Bütün H'yla başlayan sözcükler gibi söylemesi zor: *Hamsi* (Belki bunun için, belki de albenisiz olduğu için ozanlar hamsiyle ilgilenmemişlerdir. Şimdiye değin şiire girmeyişini başka nasıl açıklamalı? Oysa albeninin ta kendisidir:

1) Ozanların çok sevdiği, sonra da çok kullandıkları ünlem işaretine benzer.

2) Yalındır. Yalınlıksa şiirde vazgeçilmez bir şeydir.

3) Gökyüzü gibi imgeseldir.

Neyse. Şiire girmemiştir işte).

Türk alfabesinin onuncu harfi. Bir sessiz. (Burada, *U*'dan sonra en çok sevdiğim harfin *H* olduğunu söylemeli miyim?)

A.m.s.i. (öbür harfler). Bir nesneyi algılamazlar. Onun için de bir sözcük kuramazlar: *Amsi*.

İ, biçiminde, «Adımın son harfini atıyorum!» mu demiştir? Uzun burunlu, yarı terminal ağızlı, dorsal yüzgeçli. (Ne mutlu sana İlhan Berk! hamsiyi anlatıyorsun).

Esmer. İnce. Devingen.

Bir C. Kıvrık. Âsi (ozanın önünde duran. Ölü. Bir tabaktan kurtulup bu kâğıda çıkmak isteyen. Gökçeyazının ülkesini yeğleyen — Bir ölümsüzlük özlemi mi?).

Uzun. Zayıf. Suskun. Bir minyatür. Evliya Petrus saygıyla anar. Bir keşiş balığı değil midir zaten? (10 gr.). Petrus'la birlikte de Karadeniz'e geçmiştir. Bir sürgün

mü? Atsı yüzlü, Gizli solungaçlı. Zırhlı. Bir haçlı askeri mi? İstakoz gibi de aksoylu değildir: Bir sokak adamı. Onun gibi (istakoz) bir ortaçağ orgu da değildir (Çok borulu. Karışık). Düzgün. Yapısal. Dünyanın en güzel iskeletinin hamside olduğunu biliyor muydunuz? Omurlu. İki sıra kılçıklı (45-47). Yalın. Puzonof[1] azçok doğru bir resmini çizmiştir. Ondan sonra gelenler hamsiyle ilgilenmemişlerdir. O da (Puzonof) sessiz yaşamıştır. Adını kimse bilmez. Hamsiyi de önemsiz bir balık diye seçmiştir. Hayatına bakıp *(Bundan böyle hamsiden söz edecekler ister istemez benden bir misra düşüreceklerdir. Bu metini amaçlayıp).*

7 cm.[2] *Genus 14. Engraulis Cuvier* Bıyıklı. Kaygan.

[1] Bir Beyaz Rus.

[2] Bir Greenland balinasının 1/6.000'i (Greenland balinasını gördünüz mü?) 70 ton. Ağzını bir adam boyu açarsanız dişlerini görürsünüz. İki sıra. Bir sfenks. Hamsigiller ordusu gibi de toplu dolaşır. Eşkiya yüzlü. Beyaz bir gemi iskeleti gibi de kat kat. Vinçle kaldırılır zaten. Hamsinin tersine balinagillerden sözedenler sayılmayacak kadar çoktur: Aristoteles, Plinius, Aldrovandi, Sir Thomas Brown, Gesner, Ray, Linnaeus, Rondeletius, Willaughby, Green, Artedi, Sibbald, Brisson, Marten, Lacépède, Bonneterre, Desmarets, Baron Cuvier, Frederick Cuvier, John Hunter, Owen, Scorresby, Beale, Bennett, J. Ross Browne, Miriam Coffin'in yazarı, Olmestead, ve rahip T. Cheever.

Bir barbar, ilençli.

Bir T gibi de suda asılı durur.[3] Dikey kuyruklu. Karın yüzgeçleri çekik. Gezgin. Sürüler halinde dolaşır. Bir konvoy. Yalnızlığı sevmez. Yazılmış yalnızlığı. — Niçin söylememeli?

★

Geceleri sevişir. O da gökyüzünün o yarım saatlik sessizliğine rastlar. Sonra suyun yüzüne çıkar. Bir horana katılmak için mi? Giyinip. Kara. Dik. Sırım gibi. Yakıp lâmbasını. Apışları ıslak. Cinsel yolculuğundan dönmüştür çünkü. Anal yüzgeçi açık. Çıt! diye bir şey duyacaktır artık su-kürenin o büyük boşluğunda, çok uzun. Kapatıp anus'unu.

(Bir körfeze mi girer artık? Omurgasını kanatıp Lut'u mu uyandırır? kuyruk sokumundan kızının. Bir tarih düşürüp. Ya da bir şiiri mi bekler gelsin tutsun diye elinden? Şimdiki gibi.)

★

— Yalın.
— Kara.
— Som.
Bir phallus (yatay).

[3] Çökme hızı azdır çünkü. Çökme hızına a, hamsiye *b*, biçimiyle sürünme direncine de *c* ve *d* dersem, şu denklem çıkar:

$$a = \frac{b}{c \times d}$$

Oysa balina bu denkleme ters düştüğü için batar. Onun için suda asılı durur, dedim.

(v b.).

TAŞBASKISI
(1975)

i. ÇULLUK

— Ben Eylülüm. Sen kimsin? dedi, taflan.
Süzülüp gitti çulluk.

Ben sesi arıyorum.

II. YAZ.

Yaz önüne çıkıyor kapısının
dolaşmaya. Ürkek eşikte soyunuyor.

Bu şiire girmek için.

III. BEN

— Ben, sıkıntıyım

IV. AY

Bir yalnız
Gökyüzünün sözlüğünde.

V. KENT

Bütün gün çalıştı kent.
Caddeleri, sokakları koştu
Göğün buyruğunda.

Şimdi akşamın olmasını bekliyor.

VI. RESİM

Kuru otlar arasında
İki at otluyor
Bir kadın ipe çamaşır seriyor

Bilmeden ovayı büyütüyorlar.

VII. PENCERE

Sarı bir semaver.
Beyaz bir mendil.
Bir pencere olarak.

VIII. TARLA KUŞU

Bir tarla kuşu yaprakların üstünde:
— Nereye diyor ben geçerken.

IX. ARSA

Kentin ağzında
Ve bomboş.

X. BALKON

Kent sakalını bırakmıştı. Bir çocuk
simit satarak geçti. Simit sattı hava.
Büyüklanga'da bir kadın uzun uzun çarşafları silkti.
Horhor'da bir evin balkonu muydum?

XI. SES

Şimdi dışarıya bir ses düşmüştür.

XII. RÜZGAR

— Ben uyandım! dedi, rüzgar.
(Bir kitabın sayfaları arasından).

XIII. SU

Yatağını bırakıp gitti su,
Artık bir kıyıda ellerine bakar
(Bir zargana dişlerini göstere göstere geçti).

XIV. ESKİ ŞİİRLER

Gün düştü.
Artık oturup eski şiirleri okumalı.

XV. GÜNEŞ

Güneş çıkar, suluboya takımını alır
Artık bir damın üstüne oturur.
Yineler kendini.

XVI. ÇOCUK

Sürer sabah evinin sürgüsünü
Bir dağ köyünde kurulanır.

Bağırır çocuk.

XVII. ASLANAĞIZLARI

Aslanağızlarını suluyor çocuk
Bir resimde.

Fırat'ın oralarda.

XVIII. KIR HAYATI

Bir kıl çadır.
Üç tavuk.
Bir kır hayatı için.

XIX. KIYI

Kıyı birden yalnızlığını anlar. Gider
sokulur denize.

Bir burnu alıp döner.

XX. KÖY MEZARLIĞI

Köy mezarlığı
Ya da iki mavi çocuk.

Suyun orda.

ATLAS
(1976)

PARİS

İkiye bölüyor Seine nehri Paris'i ve dökülmüyor hiçbir yere, hiçbir ölüme

Bir kış yakısı gibi *Gare de l'Est* ve uzun ve ağaç kokuyor.
Bir akya balığı gibi de partal ve gürültülü

Bıyığını düşürmüş bir adam ve Çin'den gelmiş gibi de sarı

Sessizliği yazıyor bir kayın *Haussmann*'da ve şubatı

Yaban kekiği kokuyor Kardinal kahvesi ve yaşlı kakmacılar
Ve bankacılar (ölü yıkayıcılığı mı yapardı eskiden bankacılar ki akar hâlâ gözleri)

Rüzgârın elinde Gramont sokağı
Belli Allah'la oturup kalkmak istiyor kahveye çıkmak ve dolaşmak sabahları
Eski bir pulcunun elinden pullar almak sonra
Seine'i geçmek, *Saint-Gérmain*'e çıkmak ve Lipp'de oturmak
Resim çizmek kaldırımlara, bir kasap havası çalmak sonra

Ve dönmek

Montparnasse'a mı çıkıyor bu sokak? Bir dükkâna
ya da, yaban otlar, sessiz sedasız çiçekler satan
Ve bir kadının uyuduğu Şap denizli — ki söylene söylene dolaşmıştır İskenderiye sokaklarında
Bir güz sabahı da uyanmıştır irkilerek küçük bir kahvede, yanında bir zeytinyağı şişesi
ve yalnızlığı. Uzayıp gidiyor Haussmann bulvarı ve bir adam *Maldoror'un Şarkıları* kolunun altında
Ve *Sade*. Yüzü ince ve bir kutup adamı gibi de yalnız dolaşıyor yalnız uyanıyor
bir otelin beşinci katında. Çay pişirip. Ve tahtanın hayatını dinleyerek
ve yeraltlarında dolaşan hep
ve hiç yıkanmayan

Döndü dönecek *Notre Dame*'ı işte ve geceyi

Ve Saint-Louis adasını (ya da beyaz bir evi: «Eski Makedonya hırsız havaları çalan ve — *Şimdi senin yatağında olsam!* diye başlayan

Ve gözleri güneş fotoğraf çektiriyormuş gibi Girit'e dikili

Ve geceleri manastır kavaidini kopya eden ve orman cebinde dolaşan»).

İncecik Seine nehri Saint-Michel'de ve çıkmıyor
Sıkılgan yatılı bir öğrenci gibi Charanton'da
Bir eşkiya ininde gibi Sèvre köprüsünde
Ve doğum ilânları basan bir gazete gibi genç
Ve pis Temmuz ortası
Ve işte olmayan bıyıklarını sıvazlıyor ve Odéon'a çıkıyor

Karanlık *Condé* sokağı ve bir dilim ekmek gibi yalnız

İşte iki kadın geçiyor ve hiç duymamışlar Marquis de Sade'ın adını
Ve açelya çiçeğini

Bach'ı dinliyor bir Avusturyalı kızın yüzü
Ve incecik elleri bir şâirin

Ve bir su üstü karagözü tutmuş geçiyor bir çocuk

Yıkanmış diş gibi Danton sokağı

Ve yüzün
Yüzün deniz kıyısında bulunmuş kalem gibi
Bir deniz yolu gibi de git git bitmiyor
Ve dağlık
Yüzünle çıkıyorum şimdi *Sacré-Coeur*'ü

Senin ellerin küçülmüş ellerini nereye koyacağını bilmiyorsun
Ve çok beyaz günler bir yana büyük ağzın

Cujas sokağı mı bu? parası kuşağında bir Cezayirliyle dolaştığın
Bıçaklı, kehribar ağızlıklı ve el kadar yüzü

Saatler Kitabı'na bakıyorsun Cluny'de (Başak toplu-yor bir adam / ince bir su ince bir köprüden geçiyor / El sallıyor şatosundan bir kadının ağzı / Durmuş bir su saati / Ve bir yolu çıkıyorum ben korkunç uzun)

Etoile alanında yılan oynatıyor bir öğrenci
Resim gibi yüzü
Korkunç sümkürüyor ben geçerken ve eğilip çizmesini çekiyor

Kutu gibi Paris. Eğik duruyor bir kemanbaş. Solda yine Louvre ve V. Charles. Bastil? Bastil görünmüyor. Demek — Kanun benim! dememiş daha XIV. Louis. Ve daha bıyık bırakmıyor V. Charles. *Ve sarı boya bulunmamış. Org su ile çalınıyor. Atlı posta bulundu bulunacak ve cep saati ve hava fişeği, filinta ve pedallı piyano. Ve ısı birimi. Ama dörtgen bulunmuş.* Sağ kolu gibi Tuileries sarayı Louvre'ın. Ve bir alana çıkıyor Saint-Honoré sokaklı. Ve kimseler yok. Sokak fenerlerini bekliyor Hubert Robert'in karısı. Yarısı görünüyor Saint-Gérmain'in. Bir sokak Richlieu'yü kesiyor. Ve kupa bir faytona biniyor bir adam. Carousel alanı uzun ve Seine'i görmüyor. XV. Louis zamanında gibi de iple çekilmiş. XV. Louis zamanını mı bekleyeceğiz göğü görmek için ve Pont-Neuf'ü? Ve tuzlanmış ringa balığını (Ringa balığı XIII. yüzyılda tuzlandı-Engels) St. Chapelle'i, Arbre de Mai'yi, ve Tour de l'Horloge'u. Çukurlu, uçurumlu, yarlı yeryüzü. Ve seren oyuyor yolsuz bir kadın. Ve Voltaire'in yüzünü (Ben Nazarin sokağındayım. Küçük bir lokantada bir zenciyle. O hep önüne bakıyor. Belki bir şiiri düşünüyor ve iki anlama geliyor Çince'de. Ya da bir kadını soyuyor bir otelin üçüncü katında hep yalnız yaşamış bir kadını ve kışı eski harflerle yazan ve şimdi kullanılmayan bir makamda elleri gidip gelen. Kısa kirpikli, bıyıklı ve mühürle dolaşan. Şimdi Solforino'yu dönmüştür. Yağhaneleri demircileri marangozları çakmakçıları geçip gazını almıştır. Ve soyunmuştur sarmısak döverek ve otlarla karıştırarak ve

ilk görüyordur beni)

II. Henri'yi mi karşılıyor bu kalabalık? ya da bir yağmuru hep iğri yağan bir şiirde

Sağ kıyısına geçti güneş Eyfel'in. Cesedini giydi. Çekildi

Bir bardak su gibi Saint-Louid adası
Ölümü geniş bir kavisle göstermek gibi
Bir yapıdaki bağlantı taşı gibi

Birden kederli bir gül gibi ağzını alıyorum ağzıma
Beyaz bir ata binmiş gibi oluyorum
Hızla ağaçları tahta köprüleri geziyoruz

Sülüs yazılar gibi Saint-Denis

Korkunç günlük yutuyorum bir Yunan kilisesinde

Bir işçi dövmelerini göstere göstere geçiyor
Senin yüzün sarı. Yüzüne kafiye arıyorum
Ve gün evlerin önünde. Kımıltısız duruyor Saint Clotilde
En uzun gölge diye düşünüyorum Eyfel kulesinin gölgesini
Ve Sully köprüsünü

Franco, assassin! diye yazıyor bir adam tebeşirle duvara
Ve bir haç düşüyor günün üstüne

Durmadan çalıyor Saint-Clotilde'in çanları

Yatağım soğuk. *Av Vakti*'ne çalışıyorum. Ve bir gün Paris'in damlarını yazmalıyım diyorum
Bu göğünü sonra

Az kullanılmış şiirler gibi Saint Jacques üstünde
Ve hiç olmayan Versaille'da ve Chartres'da

İşte *Invalides*'den sesler geliyor. Ve bir kuş sessizce dönüyor havayı
Bu Paris'in damlarını yazmalıyım diyorum yeniden
Paris Halini sonra. Bir pazar gününü. Kasap karılarını. Cihat Burak'ı. Güzin'in yüzünü
Ve surları

Bunları deyip bir sokağa sapıyorum
Buharlı vapurlar gibi Paris.
Ve hüzün bulduğum en güzel kafiye

Akşam pazar kılığında geldi Pigal'e indi. Dükkânlara girip çıktı.
Cavchois sokağında dolaştı. Pembe gömlekler giydi. Gerindi
Birlikte dolaşıyoruz şimdi sokağı. Bir evin dördüncü katını. Bir odayı

Şakul tutuyoruz bir duvarcı ustasıyla Concorde'da

Sokaklarda dolaşıyoruz bir grev dönüşü Monmartre'da

Nâzım'ın bir şiirini deftere yazan bir öğrenciye uğruyoruz

Yaralanmış bir işçiyi sarıyoruz. Açık bir dükkânı kapıyoruz birlikte

A bas toutes les dictatures! diye bağırıyor bir kız

Ve Luxembourg parkından yapraklar kaldırıyor rüzgâr
Ve Sorbonne'un oralarda bir grevcinin yüzü gibi Paris

Ve çocuklar çocuklar çocuklar yani gök düşüyor

DENİZ KİTABI

I

İŞLER

Okudum uzandım kapı balığına baktım
Bütün gün bu köğüğü söyledim durdum
Hava bulutluydu hava bulutlu dedim
Çıktım sonra dolaştım. Onarımı denetledim
İşçilere surat astım. Bir taş yan düşmüştü
Bir tahta çalışmıştı: Düzelttim. Bir çocuk
ahtapotu taşlara vuruyordu. Çocuğa güldüm
Gittim sonra kapalı bir çeşmeyi açtım
Bir kadın bir sokağı soruyordu. Gösterdim.
Birden akşam denize gireceğim aklıma geldi
Tuttum üstümü değiştim. Baktım gün düşüyordu
Oturdum sonra Deniz Kitabı'ma çalıştım.

II

ÜÇKUYULAR SOKAĞI

Bir uzun gün denizi seyrettim. Büyük denizi.
Düşmüştü fırtınalar. Oturup bir tirandil

Oydum. Bir yol denizi yalayarak gidiyordu
Düşüyordu sonra Pazardağı'nın orda. İncecik.

Suda demirlemiş duruyordu bir Yunan gemisi
Aganta! dedim durup dururken. Deniz çınladı.

Suydu kent. Su! Bütün su! Su, su, su.
Bir yellos balığını fırlattım. Tirandili eğdi.

— Günler kısaldı, hava kâğıt gibi! dedim
Kalktım sonra Üçkuyular sokağına vurdum.

III

KENT

Bugün erken kalktım. Denizi uyandırdım.
Bir adam mürekkep balığı tutmuş gösteriyordu.
Eğilip gözlerine baktım, masmaviydi, tortoptu.
Bir ağır işçiydi sanki öyle soluyordu.
Üç kişi oturmuş çay içip göğü okuyorlardı
Lodosu anlatıyordu biri, lodos kılığına
girip. «Bodrum'da İsa'dan önce yalnız Salmakis
ve Zifiriya mahalleleri vardı,» diyordu bir başkası.
Ben Dorları ve Büyük İskender'i düşünüyordum.
Bir de Saint-Petrum şatosunu, şövalye Naillac'ı.
Saat altıda güneş çıktı hepimiz dağıldık.

IV

OT

Deniz kıyısındaydım, bugün birden bunu
Ansıdım. Gidip bir tepeden kente baktım:

Yıkık bir manastır yıkık duruyordu
Keşişlerini düşündüm, biraz da karılarını.

Eğilip bir otu kokladım sonra uzun uzun
Bir eşek anırdı, bir keçi meledi. Bayıldım.

Hurda bir tekneyi boyuyordu bir adam,
Adamın, teknenin ortasına bir 'Merhaba' dedim.

Gittim bir bacanın resmini çizdim sonra
Akşama doğru baktım üstüm başım ot.

V

KARYALILAR

Karyalılar kimdir? Üç kez bunu dedim. Sonra
Dün denize girdiğimi düşündüm. Yosunları
Gördüğümü. Ne zamandır yosunları yazmak isterim
Dibini sonra denizin. Bunları deyip yatağa
Girdim. Korkunç seviyorum vücudumu. Boynumu,
Kollarımı, ayaklarımı. Kıllarını, kıllarımı sonra
İnip kalkışını karnımın. Kirpiklerimi ve ağzını
Soyunukluğumu sonra, korkunç soyunukluğumu
Bacaklarımı, oramı. Onun için vücudumu
Geriyorum, kulak kıllarımı uzatıyorum onun için.
Vücudum için bunları söylüyorum. Sonra?
— Karyalılar kimdir? diyorum. Pipomu
dolduruyorum.

VI

DOĞABİLİM

Bitkileri öğreniyorum. Otları, çiçekleri
Bir taflanı alıyorum. Taflan bu diyorum.

Başlıyorum incelemeye tutup iki ucundan.
Bir pelin yaprağını koparıyorum sonra

Özsuyu çıkıyor elime. Bir dalı kanırtıyorum
Yininden. Uzun, incecik bir söğüt dalını

Damarlarını sayıyorum, bir suya bırakıyorum
Dünyanın en güzel yeşili o zaman anlıyorum.

Böyle bütün gün dolaşıp duruyorum
Sonra birden kâğıda kaleme sarılıyorum.

HACI BEKTAŞ VELİ

Bir resimde bağdaş kurmuş oturuyor Hacı Bektaş Veli. Evi gibi yeryüzü.

Bir bulut düşürmüş başını duruyor. Onunla gidip gelen. Uzakta bellibelirsiz.

Beyaz, uzun kavuğu. Demek ki güneş var.

Kucağına almış bir ceylanı, bir aslanı. Duruyorlar. Üç kişiler.

Hayvanları mı severdi Hacı Bektaş Veli? Bilmiyoruz.

Ama açıktı hep evinin kapısı.

Çizgili mintanı. Yalın. Düz. Ta bileklerine değin uzuyor, uzayıp orda kalıyor.

Yüzü? Uzun yüzü. Sakallı, virdi okur gibi de önüne bakıyor.

Delik değil kulağı ve halkasız.

Yanında yeryüzü: Ağaçlar, sular, gök. Her sabah okuduğu.

HOMEROS İÇİN, I.

Sessiz yaşadı Homeros. Dağ yolları gibi.
Ve hazırlandı sessizce — suyun
akmaya hazır oluşu gibi —
Şiirin ilkelerine.

Dünyanın bütün iyi şairleri gibi
inceledi kurdu kuşu, azgın denizi
Günün ilk yalazlarını ilk balkımaları.

Bunun için Homeros yalnız Homeros'a benzer.

HOMEROS İÇİN, II.

Biliyoruz uzun şiir ustasıydı Homeros
ve uzun acının.

Böylece yerkürede
Uzun harmanisi, uzun boyu gitti geldi.

İ S T A N B U L

HALİÇ

Ve Haliç çocuk dişleri gibi dedim. Gülünce

Çıkan. Esmer, Esmer uyanması gibi vücudumun
Bir yerinin (bir deniz müzesinde iki foklu bir pelikanlı

ve korkunç hüzünler taşıyan
ve Eylül yüzlü).

Eylül bir çocuğun elinden tutmak gibi Fener'de
(ki bir ortodoks kilisesine devam ediyordur
lâcivert elbiseler giyer ve sarı düğmeleri sallanır
rüzgârda

ve yeni yeni ağarıyordur vakit ve çok eski bir kazı
ki bir virgül gibi düşüyordur başaşağı

Balat'a).

Hava düştü Kâğıthane tarafında diyorum sonra da
Ve Eyüp'e bakıyorum. Eyüp'de su suya benziyor
Bir ev bir eve. Bir yaprak bir yaprağa.
Ve incecik çiziyor geceyi bir kâğıt bir ağaç.
Ve eski yeşil denilen bir yeşil.
Ve bir su çarkı
(Yavoş yavaş dönen. Bir atın çektiği
Gözleri bağlı. Sefil).

Köprünün demirlerine yaslanıp bakıyorum sonra yirmi altı yaşımla
Arkamda asker elbisesi. Bıyıklı. Uzun yüzüm.

Bir dağ istiridyesi gibi de sarı
Belli bir kızı seviyorum ve hep geceleri çıkıyor.

Bir balık geçiyor. Ben balığı yazıyorum. Balığı ve

Ben ki ne zaman doğduğumu bir köşeye
yazmamışımdır
Ve hep kendimi götürmüşümdür gittiğim her yere

Ve bir sıkıntıyı alt katlarda oturan

Ve hiç çıkmayan.

Düşüyor Haliç. Felçli bir yüzü gibi
Kanında demiryolu işaretleri, çapariler. haçlar
Ve iki küskün incir.

Eğilip damarlarını sayıyorum. Çekiyorum derisini
Ve ürkünç yalnızlığını. Bırakılmışlığını belki de.

Vuruyorum sonra ayağımla. İter gibi bir cesedi.
Soğuk.
Ve şafak ışıklığında.

Ve bir adamın kollarını. Bakır bir heykeli
Memelerini. Atları. Bir tahtayı. Yavaş

Yavaş sürüdüğün. Ve Aynalıkavak'a çıkıyor şimdi.

Ve iniyorum bir vadiyi. Belki bir ölümü
Evsiz, penceresiz ve dağınık bulan beni.

Ey hurda su! Kirleniyorum. Kirleniyorum bir sütçüden
Sütler içiyorum çok ihtiyar bir sütçüden

Üç padişah görmüş ve hâlâ topallayarak yürür
Topallayarak gelmiş gibi

Dünyaya
Ve ölüme.

Canım bol sular içmek istiyor bol alkol
Cibali'de sarı bir çocuğun elinden
Bir patrikhane kapıcısıyla konuşmak sonra
Dünyanın öbür ucundan mektuplar alan
Dünyanın öbür ucundaki bir kadını seven
Ve yalnız anahtarlarıyla yaşayan.

Sonra eski kitapları, eski tarihleri karıştırmak
Suyun en eski tarihini bulmak
Ve bazı çiçekleri
Ki daha ilk duyuyorsundur adını
Duyar gibi bir yıkıntıyı.

Eski bir urba gibi kent. Eski bir urba gibi giyiyorum
kenti

Bir kadırgayı. Türlü seslerdeki bir saatı
Sütlüce'yi. Sütlüce'deki bir avluyu
Eski takvime göre ok atanları. Nişan taşlarını
Ve bir yağmuru yeraltlarını dolaşan. Yinimin
atlasından gidip gelen

Ve kalan.

Sen ey benim git dediğim gök! Ve ey yalnız su!
Duyuyorum işte umurunu, kaslarını, yanak
kemiklerini

Ve cesedini (eski bir gemi leşi ağırlığında
ve mavi damarları atar hâlâ. Bir hızarın kestiği
Ve ne ölüme benzer
Ne de dirime ve).

Düşüşünü sonra
Bir deniz askeri kılığında dolaşışını

Ve çekilişini. Çok uzun.

Uzuyor su. Kasımpaşa'da bir balıkçının tablası.
Nişancı Ahmet Paşa çeşmesi. Çarklı bir Şirket-i
Hayriye vapuru
Ki yalnız Fener'e, Kasımpaşa'ya, Eyüp'e uğrar ve elli
hissesini Valide Sultan almıştır.
Ve hamalları Karahisarlıdır. Sudadır sonra hep göz-
leri
Ve elleri.

Ve dümeni on beş derece meyillidir
Onun için yelkovan kuşlarının karınlarını görürsün
Bir kız sabahları eğik oturur onun için
Ve çillidir nedense.

Kanatlarını açtı açacak bir sülün. Ve bir yerl
yüzümün
Çok sarı çok uzun. Uzun yolculuklar
düşündüğümden

Ve incecik kemiği bir şiirin

Bir deniz kıyısında.

KÜL
(1978)

YAVAŞ YAVAŞ GEÇTİM KALABALIKLARIN ARASINDAN

Yavaş yavaş geçtim kalabalıkların arasından
bir deniz çarpması gibi çoğalta çoğalta geçen
geçtiği yeri
yavaş yavaş çıktım içimden. Dokundum
yavaş yavaş acıya, kuvarsa, şiire
yavaş yavaş tarttım suyu, anladım nedir ağırlık
kokular
coğrafya
eğildim sonra gövdeyi tanıdım ve düzenini
gördüm sessizliğin dümdüzlüğünü
gördüm yinelemedi gördüğüm hiçbir şey
böyle yavaş yavaş geçtim insandan insana
insanlaştırdım yavaş yavaş dışımı
böyle karıştım kalabalıklara
kalabalıklaştım böylece.

LUCRETIUS
YA DA
NESNELERİN ÖZELLİKLERİ ÜSTÜNE

Köleci Roma'da
ne çekmiş Lucretius şu nesnelerden:
'Hiçbir şey yoktan varolmaz
Ve vardan hiçbir şey yokolmaz.'
demek için,
eğilip şiirin kıldamarlarına
(eğilir gibi bir insana,
tepeden tırnağa).

Ama böylece öğrendik göğün incelenir olduğunu
Ve kısaldı böylece ölü zaman.

Artık su akıyorsa, su akıyor diyoruz
Ve sarılıyoruz suyun gençliğine.

Demek su içeriğini nasıl yansıtırsa
Böylece yansıttı Lucretius'da kendini.

HOMEROS YAZICILARI VE KÖLELER

Ne biçim adammış şu Homeros,
Yaşamış mı yaşamamış mı kimse bilmiyor.
Uzun boyluydu Homeros, uzun güzel sakallı
der, Prokles.
Ve ekler kör ozan için: 'Dünyada
kim Homeros kadar çok şey görmüştür?'
diye elyazılarında
o da bir tek satırla.
Ve kalkar sonra adı daha duyulmamış birinden uzun uzun sözeder.

Ya Herodotes?
Hep beyazlar giyen ve yalnız deniz resimleri seven Herodotes?
'İzmirli; deyip geçer
tek bir sözcükle
Dor yazıları gibi sökülemeyen o da.

Fenikeli gökbilimcileri gibi sözaçar ondan Bizanslı mabeyinci Pavlos da
şimdi pek bilinmeyen bir şiirinde:
'Boynunun
gümüş ovasında..."
diye başlayan
ve girmeyen artık antologyalara
(bendekini saymazsak).

Hani eski Ege'de, hani Likya'da
daha adları duyulmamış köyler vardır ya
o köyler gibidir Homeros:
bulunup bulunup yitirilen.

Ama biliyoruz
elinden hiç düşürmezdi Homeros'u,
atomcu Demokritos.
Ve köleler okuma yazma bilmedikleri için bilirlerdi
Homeros'u,
Ve Alkinoos'un cumhuriyetini,
Odyseia'da geçen.

Böyle diyor bir yazı, ilk baskılarında görülen
İlyada'nın
Ephessos'lu Zenedotos'un bulduğu, Troya yakınla-
rında bir yerlerde.

BİR MEZAR YAZITI

«Ben Ali Nalbantoğlu, 1304 doğumlu,
İstanköylü.
En uzunu üç kardeşin.

Adsız sansız biriydim dünyada
Burda da öyleyim.
Vasiyetim mi?
Sürünerek geldim yetmiş dört yaşıma
Şimdi burda yatıyorum, burda, Halikarnassos'da.»

Böyle diyor bir mezar yazıtı. Uzun
Bir yol boyunca durup bir arkadaşla okuduğumuz
Ekim sonu
bir öğle üstü.

YOL BOYU

7 Eylül 1976. Gökle denizle dağlarla gidiyoruz
Kimimizin kaya gibi, kimimizin bir sap fesleğen yüreği

Kuşlar kaldırıyoruz kayalardan rüzgârla yaralı
Bir kadın gülleri diziyor bize tutmuş göğsünü

Bizim saçlarımız sakallarımıza karışmış
Bizim işimiz başımızdan aşmış
—Gökyüzünde asılı gergefimiz—

Hava kararmadan varsak diyor kimimiz
Hava adamakıllı kararsın istiyor kimimiz

Durup dururken bıyıklarını düşürüyor bir adam
yanıbaşımızda
Durup dururken elini öpüyor bir kadın bir kadının
durup dururken

Nerdeyse basar yağmurlar diyor biri havada gözleri
Nerdeyse basar yağmurlar diyorum havada gözlerim

Böyle kimimiz susuyor kimimiz bir şeyler söylüyor
Ben bu şiire çalışıyorum.

HARFLER

Bir biçimler evrenidir harfler. Salt biçimleriyle vardır benim için. Özü yoktur, ya da görmem onu. Bir Aristoteles gizemciliği. Anlam olarak beni ilgilendirmezler, harfler olarak görmeye alışmışımdır çünkü. Böylece de özel ilişkiler kurdum. Böyle gördüğüm için de, biçimler, renkler, kokular kazanmıştır; yani benim olmuştur. Her harf benim yaşamımda çeşitli kılıklara, renklere, kokulara girip çıktı. Bir zamanlar büyük *A*'yı severdim, şimdi küçük *a*'yı büyük *A*'nın hiçbir biçimine değişmem. Ama *U* ile *f* her zaman sevdiğim baş harflerim oldu. Büyük bir aşk duymuşumdur *U*'ya. Bir esriklik simgesidir *U:* Döllyataklarında barınır. Bir zamanlar, *Y* de benim için böyleydi: Yarıklığını, ayrıklığını severdim. Büyük, güzel kokular bağışlamıştır bana. Sarı bir renk de bulmuşumdur onda. Baygın ve kızgın bir koku da. *V*, ise hep dışımda kalmıştır benim, salt bir anlam yükü bulurum onda ve sevmem. Oysa bir yazıyı ne güzel uzatır *V* durukluğu sevmez. Küçük *r* de sevgi doludur benim için. Fukara bir güzellik ve sevgi. Harflerin bunca ayrıntılarına girmemden olacak, hiçbir alfabeyi ezberden sayamam ve bilmem. Ayrıntılar yetiyor bana. Harflerin biçimleri, kokuları, renkleri daha da başka alanlara götürmüştür beni. İmgelem alanı bu. Özellikle evler, nehirler, eller, yüzler, ağızlar kuran bir imgelem evreni. *O*, en güzel imgelem alanı verir bana. Bütün bir sayfada tek başına bir

O

görmek gönendirir beni. Daha çok do bir yerinden kopmuş görmek isterim onu. Beyazla en güzel ilgiyi O'nun kurduğuna inanırım. Beyazın biricik yaşadığı, içli dışlı olduğu alan. *O* ile vardır beyaz. Başka harf-

ler siler, öldürür beyazı. *O*'yla nesnelleşir, doruklaşır, doruklaşır beyaz. Büyük

T

renkler taşır; renklerle, görürüm en çok onu, Pat diye bir kırmızıdır ya da bir mor. Bağıran bir kırmızı ve mor. Yatık bir *S*'yi de korkunç resimsel bulurum. Bir resim diye bakarım ona, duvara asılacak bir resim diye. Küçük e de *U*'dan *f*'den sonra en çok sevdiğim harftir. Alçakgönüllü ve uysal.

Böylece harfler bende bir harf ailesinden çok, bir bireyler topluluğu olup çıkmıştır. Birbaşlarına yaşar olmuşlardır. Birer kişidirler: Büyük *İ*, ağırbaşlı ve gülmez; *C*, içine dönük, kapalı bir ekonomi adamıdır; küçük *b* (sevdiğim dördüncü harf), duruk ve dişidir, bir gizemsellik otağıdır sanki; *R*, canavar sesli; *h*, erotik; *j*, askersi; *g*, utansak; *K*, şövalye yüzlü; *Ö*, kalvenci; *Ş*, Yahudi duruşlu; *m*, sürtük; *I*, fahişe;

f'yi

hep kendime benzetmişimdir: esmer, uzun, zayıf ve sabahları erken kalkan.

ACININ ADI

Yavaş sessiz senin buyruğunda toplanır altın yavaş sessiz
Yavaş sessiz senin buyruğunda dağılır buğday yavaş sessiz
Yavaş sessiz senin buyruğunda bölünür halkın ekmeği.

Seninle hızla kararır bozulur ipek seninle hızla
Hızla düğümlenir bulanır su seninle
Körelir seninle hızla emeğin tarihi.

Ve seninle yavaş yavaş çıkar bakıra kuvarsa tunca yavaş
yavaş acının uzun uzun yazılan adı.

İNSANLAR ARASINDA, II
(1980)

KADINLAR

Mendireğin orda durmuşlar konuşuyorlar
Sesleri kuşlar kaldırıyor, yapraklar döküyor
Kadınları kim bilir hangi zamanların.

Hani bazen durur gibi olur ya dünya
Çiçekler kurutmuşuzdur bir gün birlikte
bir defterde. Öyle bir şeydir işte kadınlar
Kim bilir ne zaman nerde, birden
Yaşamışızdır bir sesi
yanımıza bıraktıkları.

YAPRAK

Denize, otlara, gelip geçenlere bakıyor.
Bir yaprak sıyrılıp düşüyor ağaçların arasından
Düşen sesi yazmak ister gibi 'Her şey, her şey
akıp gidiyor.' diyor. Der ya Ephesos'lu Herakleitos
ilk kez karşılaşıyormuş gibi sanki bir ırmakla.
O da öyle bakıyor düşen yaprağa ve sese.

Avuç içi kadar bir göğü önüne alıp dönüyor
Sonra yerine. Boş, beyaz sayfaların saçtığı acı
Nedir bilirsiniz. Bağlıysa düşen bir yaprağın sesine
Bu dünyadaki yaşamınız. Böyle der gibi kendi kendine
Yeniden sonra denize, otlara, gelip geçenlere bakıyor
Kavakların orda kuyudan su alıyor adamlar.

BURUN-DAĞ

Burun-dağ'da gök düşüyor mu ne
Gölgesi vuruyor üstümüze yaban kuşlarının.

Ben ki yaralıyım, ben ki haytayım
Bakkallara düşmüş okul defterleri gibiyim.

Senin su duruluğunda yüzün
Sevdiğim kâğıtlar inceliğinde.

Ve düşüyor durmadan Burun-dağ'la benim arama.

O zaman işte taze bir ot kokusu yayılıyor
Bizden
dünyaya.

HER SABAHKİ GÖRÜNÜM

Kımıltısız deniz. Gök boş. Zakkumların orda
Kıyıya çekmiş kayığını onarıyor yaşlı gemici.
Arılar, iskete kuşları dönüyor başının üstünde.
Tıs yok. Testeresi, çivileri, kuşlarıyla
Böyle her sabah görünümün bir ucundan tutuyor.
Neden sonra denizin bildiğimiz derisi kımıldıyor
Neden sonra kahvelerde dama taşları sürülüyor
Ellerinde testileri, çıkınlarıyla neden sonra
geçmeye başlıyor adamlar kadınlar çocuklar.
İşte o zaman durup elleriyle selamlıyorlar onu
Değil mi ki bir parçası onlar da görünümün.

PARILTI

Düz bir göğe dikmiş gözlerini bakıyordu.
Sanki,
umarsız Penolepe'ydi. Bir an gergefinden
Başını kaldırmış da göz göze geliyorduk.
Sanki iki yüzüydük bir yaprağın.

Gitti sonra saçında beyaz bir gülle döndü
Duymuş gibi sesini birdenbire bir akarsuyun
Ya da bir kırlangıcın düşürdüğü
Gölgesini yüzüne.
O zamandı gördüm
Neden bir kadın çoğalıver
Anladık mı.

ÖLÜ BİR OZANIN
SEVGİLİ KARISINI GÖRMEYE GİTMEK

'Kâğıtlar, kitaplar, dedi, nereye elimi atsam.
Kiminde yarım kalmış, kiminde nasılsa bitmiş
bir şiir. Hem her şey şiirlerde değil miydi?
Bir gök şiirlerde ağar, bir sokak şiirlerde
gider gelirdi.
Böyle yaşayıp gidiyorduk.'

Sesi,
sanki çok ötelerden gelirmiş gibi
Ezik, suskun odaları dolaştı durdu.
Masada açık duran bir kitabı gösterdi sonra
Ölünün son kez elini sürdüğü ve kaldığı.
'Burda işte oturmuş şu kitabı okuyordu
Elinden kitabın düştüğünü gördük sonra.
Hepsi bu.'
Böyle dedi, yüzüne kapayıp ellerini
Alınmış gibi bir bulutun yer değiştirmesinden.

ADAMLAR

Sandalyeleri düzeltiyor ihtiyar kahveci. Gök
kocamış. Kahve boş. Zeytinler, tavuklar, incirler.
(yerde bir kireç kovası, mısırlar, bir testi)
Bir parçası bunlar kırlık görünümün.

Sonra adamlar geldiler.
Bıyıklı, saçlı sakallı. Çıkınlarını açtılar.
Çay söylediler.
'İskeleye dikkat et, dedim, o kadar!'
Diyordu biri. Biraz kızgın, öfkeli biraz da.
'Ben de çok söyledim, dedi.' En uzun boylusu.
Suskun, başı önünde dinliyordu üçüncüsü,
Karanlık kapı önleri gibi yüzü.
Konuşurlarken baktık
önlerindeki çaya giriyordu üçünün de bıyıklan.
Birden sustular sonra
Biraz önce ölmüş birinden konuşuyorlarmış gibi.
Ve güneş batmadan kalktılar.

KİTAPLAR KİTABI

İLHAN BERK

seçme şiirler

«Sen gittiğim o ülkesin varılmıyorsun
Vurmuş sonrasız nasıl en güzel sulara
Güzelliğin balıkları gibi İstanbul'un.

Şimdi her yerde ne güzeldiniz o kalmış
Yankımış denizlere öbür kadınlara
Dünyada sizinle İstanbul olmak varmış.»

ÖNEMLİ NOT:

Bu kitap basılı fiyatının üzerinde satılamaz

100 Lira